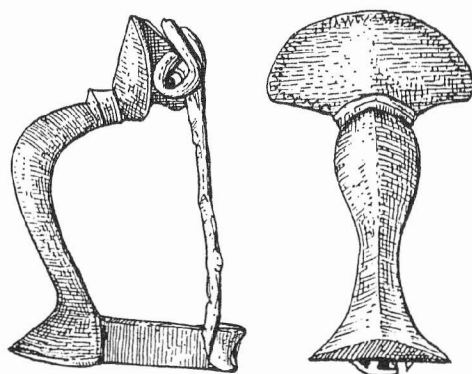

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ
39 (1995-1996)

ISSN 1211-7250
ISBN 80-86023-17-6

BRNO 1999

PŘEHLED VÝZKUMŮ 39 (1995-1996)

Vydává:	Archeologický ústav AV ČR Brno Královopolská 147, 612 00 Brno E-mail: ps@iabrno.cz http://www.iabrno.cz/3ca.htm
Odpovědný redaktor:	PhDr. Jaroslav Tejral, DrSc.
Redakce a příprava pro tisk:	Mgr. Balázs Komoróczy, Ing. Petr Škrdla
Na titulním listě:	Římská bronzová kolínkovitá spona z Mušova
Kresba:	Lubomíra Trávničková
Tisk:	Bekros
Náklad:	350 ks

Publikace neprošla redakční ani jazykovou úpravou.

Published by:

AÚ AV ČR Brno, Královopolská 147, 612 00

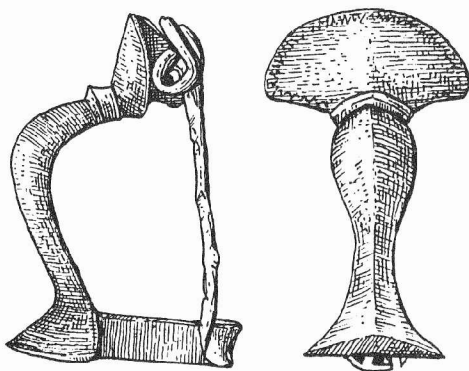
All rights reserved.

© 1999 by the Authors and IA AS CR Brno.

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 39 (1995-1996)

ISSN 1211-7250
ISBN 80-86023-17-6

PD 4423 / 39. 1995-1996. (1999)

1178/00

BRNO 1999

S 9990385 491

850,-

Odešel profesor Josef Poulík

Dne 9. března 1998 se moravští archeologové společně s kolegy z Čech, ze Slovenska, Rakouska a Německa a s širokou brněnskou veřejností rozloučili s dlouholetým ředitelem Archeologického ústavu ČSAV v Brně, prof. PhDr. Josefem Poulíkem, DrSc.

Prof. Poulík se narodil 6.8.1910 v Jiřkovících, v kraji bohatém na archeologické památky. Ty jakoby mu již v dětském věku učarovaly. Od nejtělejšího mládí je zachraňoval a zúčastňoval se jejich vykopávek. Vystudoval textilní střední školu, avšak místo do textilního průmyslu, šel do Moravského zemského muzea, aby alespoň jako pomocný pracovník byl ve styku s archeologií. Doplnil si maturitu na reálném gymnasiu a v předvečer války začal studovat prehistorii na univerzitě v Brně. Uzavření českých vysokých škol na podzim 1939 mu znemožnilo řádné studium. Nerezignoval však. Zaměřil své bádání na slovanské památky. Prováděl v těžkých dobách jejich výzkum v terénu i v muzejních sbírkách a připravil disertační práci „Staroslovanská Morava“. Promoval v roce 1946 na Karlově univerzitě u prof. Eisnera. Již během války navázal úzké kontakty s pražským Státním archeologickým ústavem (SAÚ) a jeho ředitelem Jaroslavem Böhmem. V roce 1945 byl pověřen řízením pobočky SAÚ v Brně. Pod jeho vedením se stala brněnská pobočka v roce 1952 součástí ČSAV a v šedesátých letech potom

samostatným ústavem ČSAV, který byl koordinačním střediskem archeologického výzkumu pro Moravu a Slezsko. V Archeologickém ústavu ČSAV vyrostl prof. Pouлік v osobnost evropského formátu. Evropský věhlas získal svými mimořádnými objevy, z nichž vynikají především staroslovanské Mikulčice. Vřelé přijetí v nejširší veřejnosti mu zajistil jeho přirozený demokratický cit. Přednášel o svých objevech se stejným zápalem jak badatelům na univerzitách a na mezinárodních kongresech, tak i prostým lidem na moravských vesnicích a žákům a studentům na školách. V krátkém nekrologu nelze podrobně zhodnotit celé životní dílo J. Poulika, které 45 let vyrůstalo v rámci brněnského Archeologického ústavu, v jehož čele po celou tuto dobu stál. Je možno pouze načrtnout několik rysů badatele a člověka a to tak, jak se jevil nejbližším spolupracovníkům a podřízeným. Začátky v poválečné pobočce ústavu v Brně byly skromné. Většina tehdejších archeologů na Moravě pocházela z generace zanícených amatérů třicátých let. Noví adepti teprve nastupovali na univerzitu. První rozsáhlé výzkumy na jižní Moravě prováděl proto J. Pouлік sám. Základ rozvoje pracoviště položil zaměstnáním technických pracovníků - fotografa, kresliče, spolehlivé sekretářky a několika terénních techniků. Ti pak vytvářeli dobré zázemí i pro výzkumnou práci postupně nastupujících mladých archeologů. Rozvoj ústavu umožnilo jeho začlenění do ČSAV. Zásluhou J. Poulika je, že se v těžkých politických poměrech nedal spoutat kádrovými normami a vybíral spolupracovníky podle jejich odborných schopností. Tak vytvořil v padesátých letech tvůrčí kolektiv, který mohl provádět nejen desítky záchranných akcí na celé Moravě, nýbrž i velké systematické výzkumy z různých předhistorických období od paleolitu až do slovanské mladší doby hradištní. J. Pouлік byl na jedné straně přísný šéf, který svědomitě podřízené kontroloval a vyžadoval hodně dobré práce, na druhé straně ale uměl přátelsky poradit a pochopit různé problémy svých spolupracovníků. Dokázal stmelit různorodé členy ústavu ve společenství zapálené pro archeologický výzkum. Velkolepé výzkumy ústavu, z nichž vysoko vyčnívaly prof. Poulikem objevené velkomoravské Mikulčice, přiváděly také do ústavu četné zahraniční hosty, kteří všichni oceňovali nejen samotné nálezy, nýbrž i přátelskou atmosféru ústavu, vytvářenou jeho ředitelem. Ten pak dovedl při svých cestách do zahraničí připravit dobré podmínky pro studijní pobyty pracovníků ústavu v dobách, kdy výjezdy do ciziny nebyly zcela běžné.

Vrcholu popularity dosáhl prof. Pouлік v šedesátých letech. Do jeho života zasáhl stejně hluboko jako do vývoje celého národa kritický rok 1968. Přebíratné dění znemožnilo spravedlivé ocenění ústavu za náročnou realizaci úspěšné státní reprezentační výstavy Velká Morava, kterým mělo být postavení pro ústav vyprojektované budovy. Zdánlivá kariéra J. Poulika po roce 1970 mu zdaleka nepřinášela to vnitřní uspokojení, kterého se mu dostávalo v upřímném ovzduší relativně malého, úspěšného pracoviště. Téměř dvojnásobný personální nárůst ústavu umožnil provedení rozsáhlých záchranných výzkumů, nepřispěl ale k potřebnému rozvoji teoretického bádání, k němuž ústav shromáždil téměř nepřehledný fond památek. Smutnou skutečností zůstává, že právě výzkum slovanského období, kterému J. Pouлік zasvětil podstatnou část svého života, se v ústavu v posledních letech jeho vedení dostal do určité krize. Později panu profesorovi nezpůsobilo potěšení ani nezbytné rozdělení ústavu v transformačním procesu Akademie. Nemohl to již pochopit. Nikdo mu nevysvětlil, že i pro ústav platí, jak to dříve často sám zdůrazňoval: "má dáti - dal", a že to "má dáti" znamená také vyhodnotit vykopané památky, udělat z nich cenné hmotné historické prameny a na jejich základě teoretickým studiem přispět k pravdivému poznání pravěkých a raně historických dějin. S lítostí jsme sledovali, že základní pracoviště, které založil a pod jehož vedením dlouhou dobu rozkvétalo, se mu stalo jakoby cizím. Přece však i my jsme viděli, že až do poslední doby mu nebyl zcela lhostejný osud archeologického bádání na Moravě a tedy ani osud Archeologického ústavu AV ČR.

Profesor Josef Pouлік spojil svůj osud od mládí s archeologií. Žil plný život v nelehkých historických podmínkách, s nimiž se snažil vždy svým způsobem optimálně vyrovnat. Pevnou oporou v životě mu byla jeho maminka, relativně prostá venkovská žena, a jemná vzdělaná paní, jeho manželka Julie. Jejich vliv mu dával sílu k osobnímu přiznání svých omylů a nedostatků i k přijetí někdy snad tvrdé kritiky svého počínání. Pán života a smrti mu dal do nejvyššího věku duševní svěžest, nabídl mu hodně času k zamyšlení a zhodnocení celoživotního snažení. Když ho dne 28.2.1998 povolal, byl nepochybně pan profesor dobře připraven. Všichni pracovníci Archeologického ústavu budou vzpomínat na všechno kladné, co pro rozvoj ústavu vykonal, a na krásná léta, která pod jeho vedením prožili.

Čeněk Staňa

Obsah:

STUDIE A KRÁTKÉ ČLÁNKY

J.Svoboda	Metody, analogie a interpretace v paleolitickém výzkumu	17
V.Sládek	O původu anatomicky moderního člověka (<i>H. sapiens sapiens</i>): přehled teorií a modelů	35
P.Škrdla, R.Musil	Jarošov II - Nová stanice gravettienu na Uherskohradištsku	47
P.Škrdla	Gravettské kamenné retušery a počátky technologie broušení kamene	63
P.Kos	Nález pravěké keramiky a fosilních kostí v Jeskyni Malý Lesík u Březiny	75
J.Tejral	Zum Stand der archäologischen Forschung über den römischen militärischen Eingriff in Gebieten nördlich der Donau	81
B.Komoróczy	Zpráva o výzkumu fortifikace římského krátkodobého tábora a objektů sídliště z doby římské na lokalitě Mušov–Na Pískách v letech 1995-1996	165
M.Kazanski	L'armement slave du haut moyen-age (Ve-VIIe siecles). A propos des chefs militaires et des guerriers professionnels chez les anciens Slaves	197

PŘEHLED VÝZKUMŮ NA MORAVĚ A VE SLEZSKU

PALEOLIT

BÍLOVEC (okr. Nový Jičín)	J.Diviš	241
BRANKA (okr. Opava)	L.Jarošová	242
BRNO - LÍŠEŇ (okr. Brno)	P.Škrdla, V.Sládek	243
DEŠOV (okr. Třebíč)	P.Obšusta	245
DIVNICE (okr. Zlín)	P.Škrdla	246
DOLNÍ VĚSTONICE (okr. Břeclav)	P.Škrdla	247
MIKULČICE (okr. Hodonín)	P.Škrdla, L.Poláček, J.Škojec	249
MOKRÁ (okr. Brno)	P.Škrdla	258
OPATOVICE (okr. Vyškov)	J.Svoboda	261
OTICE (okr. Opava)	L.Jarošová	266
PAVLOV (okr. Břeclav)	J.Svoboda, P.Škrdla	266
PETŘKOVICE (okr. Ostrava-město, okr. Ostrava)	L.Jarošová	269
STACHOVICE (okr. Nový Jičín)	J.Diviš, D.Fryč	270
UHERSKÉ HRADIŠTĚ - JAROŠOV (okr. Uherské Hradiště)	P.Škrdla	274

NEOLIT

BÍLOVICE-LUTOTÍN (okr. Prostějov)	M.Šmíd	277
ČELECHOVICE NA HANÉ (okr. Prostějov)	M.Šmíd	277
DOMAŽELICE (okr. Přerov)	J.Peška, M.Bém	277
CHOLINA (okr. Olomouc)	M.Šmíd	277
IVANOVICE U BRNA (okr. Brno - město)	M.Geisler	278
KLADNÍKY (okr.Přerov)	J.Peška, M.Bém	278
KOJETÍN (okr. Přerov)	M.Kalábek	279
KOSTELEEC NA HANÉ (okr. Prostějov)	Z.Čižmář, M.Šmíd	279
KUŘIM (okr.	M.Bálek , A.Matějčíková	280
MOKRÁ (okr. Brno-venkov)	P.Škrdla	281
MOKRÁ (okr. Brno-venkov)	P.Kos	285
MOSTKOVICE (okr. Prostějov)	M.Šmíd	287
MOSTKOVICE (okr. Prostějov)	M.Šmíd	287
MOSTKOVICE (okr. Prostějov)	M.Šmíd	287
OCHOZ (okr. Brno-venkov)	P.Kos	288
ONDRATICE (okr. Prostějov)	P.Fojtík	288
PAVLOVICE U PŘEROVA (okr.Přerov)	J.Peška, M.Bém	289
PŘÁSLAVICE - KOCOUROVEC (okr. Olomouc)	M.Kalábek	289
PŘÍLOŽANY (okr. Třebíč)	P.Obšusta	290
SELOUTKY (okr. Prostějov)	P.Procházková	291
SYROVICE (okr. Brno - venkov)	M.Geisler	292
TUROVICE (okr. Přerov)	J.Peška, M.Bém	294
VÝČAPY (okr. Třebíč)	P.Obšusta	294
E N E O L I T		
DRNOVICE (okr. Vyškov)	B.Mikulková	301
KLADNÍKY (okr. Přerov)	J.Peška, M.Bém	301
OSEK NAD BEČVOU (okr. Přerov)	J.Diviš	301
PAVLOVICE U PŘEROVA (okr.Přerov)	J.Peška, M.Bém	302
PŘEROV II - PŘEDMOSTÍ (okr. Přerov)	Z.Schenk	304
SUŠICE (okr. Přerov)	J.Diviš	304
VELKÁ BÍTEŠ (okr. Žďár nad Sázavou)	L.Šebela, M.Kubala	307
VYŠKOV - NOSÁLOVICE (okr. Vyškov)	B.Mikulková	308
D O B A B R O N Z O V Á		
BOROTICE (okr. Znojmo)	S.Stuchlík	315
BRATČICE (okr. Brno-venkov)	P.Kos	315
BUK (okr. Přerov)	M.Kalábek	316
HODĚJICE (okr. Vyškov)	P.Kos	316

KLENTNICE (okr. Břeclav)	P.Kos	317
MODŘICE (okr. Brno - venkov)	P.Kos	319
MYSLEJOVICE (okr. Prostějov)	P.Procházková	319
OHROZIM (okr. Prostějov)	P.Fojtík	319
OLOMOUC - SLAVONÍN (okr. Olomouc)	J.Peška, M.Bém	321
OLOMOUC - SLAVONÍN (okr. Olomouc)	J.Peška, M.Bém	322
OTNICE (okr. Vyškov)	P.Kos	324
PROSTĚJOV (okr. Prostějov)	P.Procházková	324
PROSTĚJOV - ČECHOVICE (okr. Prostějov)	P.Dohnalová, P.Procházková	326
PŘÁSLAVICE (okr. Olomouc)	M.Kalábek	326
SELOUTKY (okr. Prostějov)	P.Procházková	327
SLATINICE (okr. Olomouc)	M.Přichystal	328
SLAVKOV (okr. Vyškov)	P.Kos	329
SOBOTOVICE (okr. Brno-venkov)	M.Geisler	329
TVAROŽNÁ (okr. Brno-venkov)	P.Kos	330
ÚJEZD U BRNA (okr. Brno - venkov)	M.Geisler	331
ÚJEZD U BRNA (okr. Brno - venkov)	M.Geisler	331

DOBA ŽELEZNÁ

BRATČICE (okr. Brno-venkov)	P.Kos	337
BRATČICE (okr. Brno-venkov)	P.Kos	339
BRNO (okr. Brno-město)	P.Vitula	339
DAMBOŘICE (okr. Hodonín)	M.Geisler	341
DOLNÍ VĚSTONICE (okr. Břeclav)	S.Stuchlík	341
DOLNÍ ÚJEZD (okr. Přerov)	P.Vitula, M.Kalábek	342
DRNOVICE (okr. Vyškov)	B.Mikulková	344
DRNOVICE (okr. Vyškov)	B.Mikulková	344
HERŠPICE (okr. Vyškov)	P.Kos	347
JAROMĚŘICE NAD ROKYTNOU (okr. Třebíč)	P.Obšusta	348
KUČEROV (okr. Vyškov)	B.Mikulková	348
MODŘICE (okr. Brno - venkov)	M.Geisler	349
MORAVSKÉ BRÁNICE (okr. Brno-venkov)	P.Vitula	349
NOVÉ BRÁNICE (okr. Brno-venkov)	P.Vitula	350
PŘÁSLAVICE (okr. Olomouc)	P.Vitula, M.Kalábek	350
PŘEROV II - PŘEDMOSTÍ (okr. Přerov)	Z.Schenk	351
PŘÍLOŽANY (okr. Třebíč)	P.Obšusta	352
SYROVICE (okr. Brno-venkov)	P.Kos	353
TVAROŽNÁ (okr. Brno - venkov)	P.Kos	354
URČICE (okr. Prostějov)	Z.Čizmář	355

DOBA ŘÍMSKÁ A STĚHOVÁNÍ NÁRODŮ

BOHDALICE (okr. Vyškov)	B.Mikulková	359
HODĚJICE (okr. Vyškov)	P.Kos	360
KOZLANY (okr. Vyškov)	B.Mikulková	360
MUŠOV (okr. Břeclav)	B.Komoróczy	360
MUŠOV (okr. Břeclav)	B.Komoróczy	366
SLAVONÍN (okr. Olomouc)	M.Šmíd	370

STŘEDOVĚK A NOVOVĚK

BLANSKO (okr. Blansko)	J.Doležel	373
BOSKOVICE (okr. Blansko)	J. Sadílek	375
BRNO (okr. Brno-město)	R. Procházka	375
BRNO (okr. Brno-město)	R. Procházka	375
BRNO (okr. Brno-město)	R. Procházka	377
BRNO (okr. Brno-město)	R. Procházka	378
BRNO (okr. Brno-město)	R. Procházka	378
BRNO (okr. Brno-město)	R. Procházka	379
BRNO (okr. Brno-město)	R. Procházka	380
BRNO (okr. Brno-město)	R. Procházka	380
BRNO (okr. Brno-město)	R. Procházka	381
BRNO (okr. Brno-město)	R. Procházka	382
BRNO (okr. Brno-město)	R. Procházka	383
BRNO (okr. Brno-město)	M. Peška	384
BRNO (okr. Brno-město)	M. Peška	384
BRNO (okr. Brno-město)	M. Peška	385
BRNO (okr. Brno-město)	M. Peška	385
BRNO (okr. Brno-město)	R. Zatloukal	386
BŘEZINA (okr. Blansko)	P. Kos	386
BUKOVANY (okr. Hodonín)	M. Hložek	387
DOLANY (okr. Olomouc)	M. Kalábek	388
DOLNÍ KOUNICE (okr. Brno-venkov)	P. Kos	388
DOLNÍ KOUNICE (okr. Brno-venkov)	P. Kos	390
DOUBRAVNÍK (okr. Žďár n. Sázavou)	J. Doležel	391
HLÍNA (okr. Brno-venkov)	J. Doležel	392
HOLŠTEJN (okr. Blansko)	J. Doležel	395
HOLUBICE (okr. Vyškov)	P. Vitula	396
HORÁKOV (okr. Brno-venkov)	P. Kos	396

HOŘICE (okr. Blansko)	J. Doležel	398
HRÁDEK (okr. Znojmo)	J. Doležel, J. Horák	399
HRANICE (okr. Přerov)	J. Kohoutek	401
IVANČICE (okr. Brno-venkov)	J. Doležel	401
IVANČICE (okr. Brno-venkov)	J. Doležel	404
IVANČICE - ALEXOVICE (okr. Brno-venkov)	P. Vitula	404
IVANČICE - LETKOVICE (okr. Brno-venkov)	P. Vitula	405
IVANČICE - ŘEZNOVICE (okr. Brno-venkov)	P. Vitula	406
JAROMĚŘICE NAD ROKYTNOU (okr. Třebíč)	P. Obšusta	406
JAVORNÍK (okr. Jeseník)	Z. Brachtl	407
JAVORNÍK (okr. Šumperk)	Z. Brachtl	409
JEMNICE (okr. Třebíč)	R. Zatloukal	410
JIHLAVA (okr. Jihlava)	R. Zatloukal	412
JIHLAVA (okr. Jihlava)	R. Zatloukal	414
JIHLAVA (okr. Jihlava)	R. Zatloukal	415
JIHLAVA (okr. Jihlava)	R. Zatloukal	417
JIHLAVA (okr. Jihlava)	R. Zatloukal	418
JIHLAVA (okr. Jihlava)	R. Zatloukal	419
JINDŘICHOV NA MORAVĚ (okr. Šumperk)	M. Rychlý, Z. Brachtl	422
JIŘÍKOVICE (okr. Brno-venkov)	P. Vitula	422
KAROLÍN (okr. Blansko)	J. Doležel	423
KOZLOV (okr. Žďár nad Sázavou)	J. Doležel	424
KRÁSENSKO (okr. Vyškov)	J. Doležel, E. Černý	425
KRHOV (okr. Třebíč)	P. Obšusta	426
LEŠANY (okr. Prostějov)	P. Fojtík	426
LIPNÍK NAD BEČVOU (okr. Přerov)	P. Vitula	427
MALHOSTOVICE (okr. Brno-venkov)	J. Doležel	427
MIKULOV (okr. Břeclav)	P. Vitula	428
MITROV (okr. Žďár nad Sázavou)	J. Sadílek	428
MLADOŇOVICE (okr. Třebíč)	P. Obšusta	429
MODŘICE (okr. Brno-venkov)	R. Procházka, P. Kos	429
MODŘICE (okr. Brno-venkov)	R. Procházka	430
MOKRÁ (okr. Brno-venkov)	P. Kos	430
MOKRÁ (okr. Brno-venkov)	P. Kos	433
MOKRÁ (okr. Brno-venkov)	P. Kos	435
MOKRÁ (okr. Brno-venkov)	P. Kos	436
MOLENBURK (okr. Blansko)	J. Doležel	437
MORAVSKÉ BUDĚJOVICE (okr. Třebíč)	P. Obšusta	438

NAPAJEDLA (okr. Zlín)	J. Kohoutek, R. Kadlčíková	439
NÁMĚŠŤ NAD OSLAVOU (okr. Třebíč)	P. Obšusta	439
NOVÝ JIMRAMOV (okr. Žďár nad Sázavou)	J. Sadílek, L. Belcredi	439
OCHOZ (okr. Brno-venkov)	P. Kos	440
OLOMOUC (okr. Olomouc)	R. Zatloukal	442
OLOMOUC (okr. Olomouc)	Z. Čižmář, J. Kohoutek	444
OPAVA (okr. Opava)	H. Teryngerová	446
OŘECHOV (okr. Brno-venkov)	P. Vitula	449
PETROVICE (okr. Blansko)	J. Doležel	450
PROSTĚJOV (okr. Prostějov)	M. Šmíd	450
PROSTĚJOV (okr. Prostějov)	Z. Čižmář	451
PROSTĚJOV (okr. Prostějov)	M. Šmíd	452
PROSTĚJOV (okr. Prostějov)	Z. Čižmář, M. Šmíd	452
PŘEDKLÁŠTEŘÍ (okr. Brno-venkov)	J. Doležel	453
ROUCHOVANY (okr. Třebíč)	P. Obšusta	455
RUDOLEC (okr. Žďár nad Sázavou)	J. Sadílek	457
RUMBERK (okr. Blansko)	J. Sadílek	458
SLAVKOV (okr. Vyškov)	P. Vitula	459
SLAVONÍN (okr. Olomouc)	M. Šmíd	460
SUCHDOL (okr. Blansko)	J. Sadílek	460
SVATOBOŘICE-MISTRŮN (okr. Hodonín)	M. Hložek	461
ŠAKVICE (okr. Břeclav)	P. Kos	461
ŠÍŠMA (okr. Přerov)	J. Peška, M. Bém	462
TELČ (okr. Jihlava)	P. Kos, M. Bálek	462
TŘEBÍČ (okr. Třebíč)	P. Obšusta	463
TŘEBÍČ (okr. Třebíč)	P. Obšusta	463
TÝN NAD BEČVOU (okr. Přerov)	J. Kohoutek	463
UHERČICE (okr. Břeclav)	P. Vitula	464
UHERSKÝ BROD (okr. Uherské Hradiště)	J. Kohoutek	464
UHERSKÝ BROD (okr. Uherské Hradiště)	J. Kohoutek	465
UHERSKÉ HRADIŠTĚ (okr. Uherské Hradiště)	R. Procházka	465
UHERSKÉ HRADIŠTĚ (okr. Uherské Hradiště)	J. Kohoutek, D. Merta	467
VALEČ (okr. Třebíč)	P. Obšusta	467
VAVŘINEC (okr. Blansko)	J. Doležel	468
VELKÁ BÍTEŠ (okr. Žďár nad Sázavou)	J. Doležel, S. Smutná	469
VELKÁ BÍTEŠ (okr. Žďár nad Sázavou)	J. Doležel, S. Smutná	470
VELKÉ MEZIRŮČÍ (okr. Žďár nad Sázavou)	R. Zatloukal	470
VLADISLAV (okr. Třebíč)	P. Obšusta	471
VLKOŠ (okr. Hodonín)	P. Kos	472

VYŠKOV (okr. Vyškov)	B. Mikulková	473
ŽDÁNICE (okr. Hodonín)	P. Vitula	474
ŽĎÁREC U TIŠNOVA (okr. Žďár nad Sázavou)	J. Sadílek	474

SPECIÁLNÍ METODY

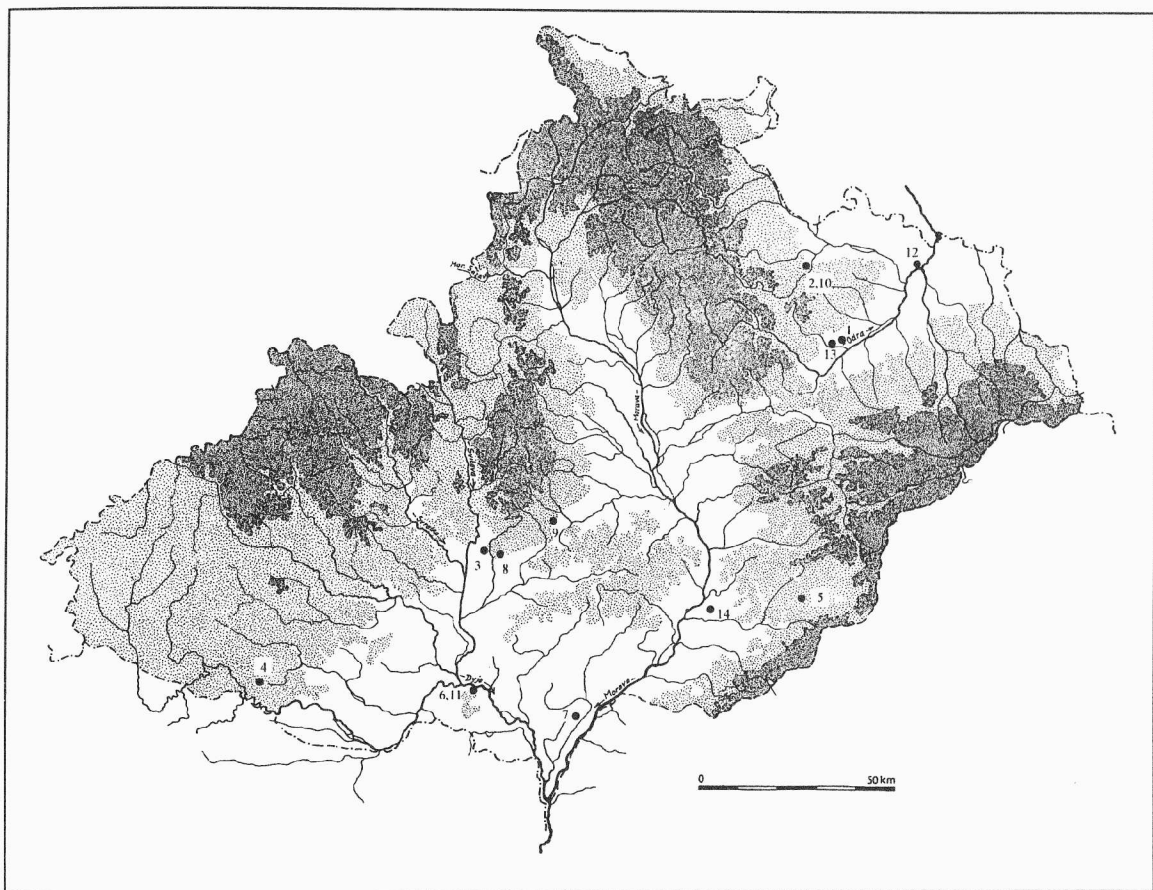
J.Svoboda	Etnoarcheologický výzkum v Lanashuhaia (Ohňová země, Argentina)	479
V.Hašek, R.Krajíc, W.Steeger, J.Tomešek	Archäologische Forschungen und geophysikalische Prospektion auf der oberen Burg Treuchtlingen, Stadt Treuchtlingen, Lkr. Weissenburg-Gunzenhausen	482
V.Hašek, R.Nekuda	Archeogeofyzikální prospekce v areálu ZSV Mstěnice u Hrotovic, okr. Třebíč	496
J.Dvořák	Modřice u Brna - pozůstatek biskupského dvorce a románský kostel sv. Gotharda - horninový stavební materiál	504
J.Kovárník	Výsledky letecké archeologie na Moravě v r. 1995	505
J.Kovárník	Výsledky letecké archeologie na Moravě v r. 1996	516
Z.Brachtl, J.Večeřa,	Terénní archeologický průzkum středověkých důlních děl na Zlatohorsku (okr. Jeseník)	518
V.Sládek, M.Sedláček, M.Vystrčilová	Fragment lidské lebky ze Stánské skály IIIa (neolit): Předběžná studie	521

ZPRÁVY O ČINNOSTI

J.Doležel	Z činnosti Archeologického ústavu AV ČR Brno v letech 1995-1996	531
J.Svoboda	Středisko pro paleolit a paleoetnologii při AÚ AV ČR Brno	534
P.Škrdla	Mladý paleolit v oblasti středního Dunaje	535
L.Jarošová	Konference ESF: Paleolitické osídlení Evropy mezi 30-20 000 lety	536
A.Přichystal	Zpráva o činnosti skupiny geoarcheologie na katedře geologie a paleontologie PřF MU v Brně za léta 1995-1996	537

**PŘEHLED VÝZKUMŮ NA
MORAVĚ A VE SLEZSKU
V LETECH 1995 - 1996**

PALEOLIT A MEZOLIT

- 1 - Bílovec, 2 - Branka, 3 - Brno-Líšeň, 4 - Dešov, 5 - Divnice, 6 - Dolní Věstonice, 7 - Mikulčice, 8 - Mokrá, 9 - Opatovice, 10 - Otice, 11 - Pavlov, 12 - Petřkovice, 13 - Stachovice, 14 - Uherské Hradiště-Jarošov

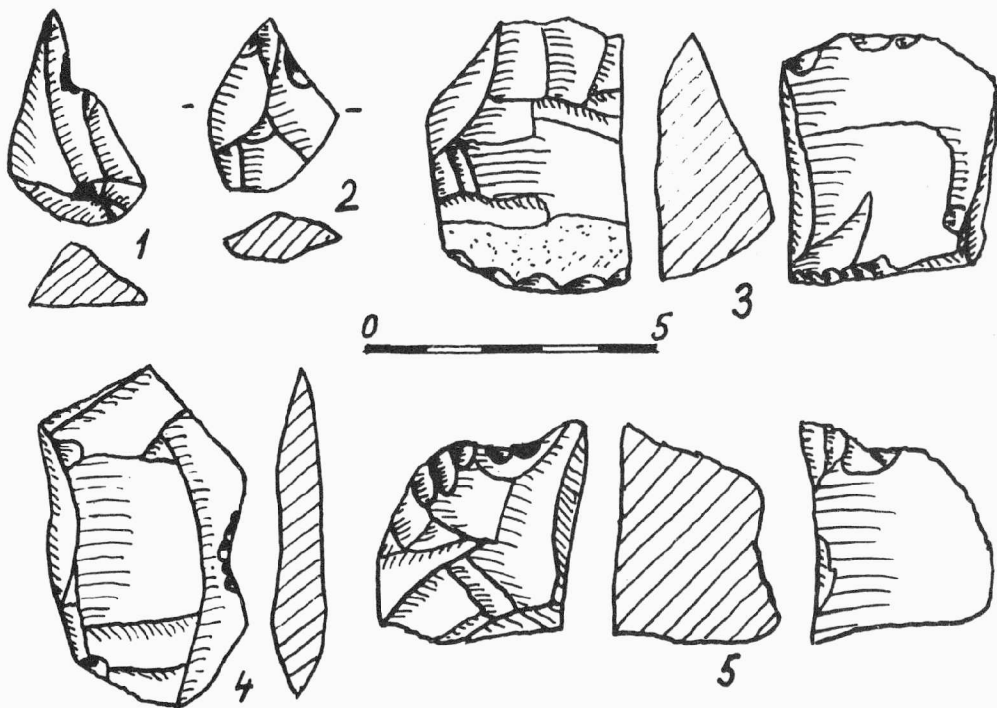
BÍLOVEC (okr. Nový Jičín)

„Butovická pole“. Mladý paleolit. Povrchový sběr.

V dubnu roku 1997 autor příspěvku při terénním průzkumu v okolí Bílovce získal povrchovým sběrem malou kolekci mladopaleolitických artefaktů. Lokalita se nachází jižně od města asi 1 km (na plánu je vyznačena tečkovaně), na vrcholu kopce (nadmořská výška 312 m), mezi pravou stranou silnice Příbor - Studénka (Butovice) - Bílovec, polní cestou a sloupem elektrického vedení s vysokým napětím. Plocha archeologické lokality je necelý 1 ha. Poloha paleolitické stanice poskytovala dokonalý rozhled do okolní krajiny.

Obr.1. Lokalizace paleolitických stanic Stachovice a Bílovec - Localisation of the Paleolithic sites Stachovice and Bílovec

Obr.2. Bílovec, okr. Nový Jičín. Výběr nálezů štípané industrie - Selected artifacts.

Nalezená patinovaná štípaná industrie se podobá jak z hlediska surovinového i morfologického paleolitické industrii ze Stachovic (obr. 2:1 - hrotitý úštěp s vrubem, obr. 2:2-4 - úštěpy, obr. 2:5 - kombinovaný nástroj z jádra, drasadlo/vrub). Vzájemná vzdálenost obou stanic je asi 10 km. Malý počet nalezených kamenných nástrojů nelze kulturně zařadit (snad aurignacien?).

Jan Diviš, Příbor

Summary:

A new Upper Paleolithic site was found near Bílovec. The lithic industry is comparable to Stachovice.

BRANKA (okr. Opava)

Mezolit. Povrchový sběr.

Nová mezolitická lokalita se nachází ve strategické poloze na úpatí severního svahu kopce Hanuše v nadmořské výšce asi 300 m (obr. 1). Při povrchových sběrech zde bylo nalezeno celkem 5 pazourkových artefaktů. Jedná se o dvojité škrabadlo (obr. 2:1), retušovaný fragment (obr. 2:2), mikrojádro (obr. 2:3) a 2 patinované fragmenty. Tento soubor je však příliš malý na to, aby jej bylo možno srovnávat s industrií z nejbližší srovnatelné lokality v Opavě-Kylešovicích (Klíma 1948).

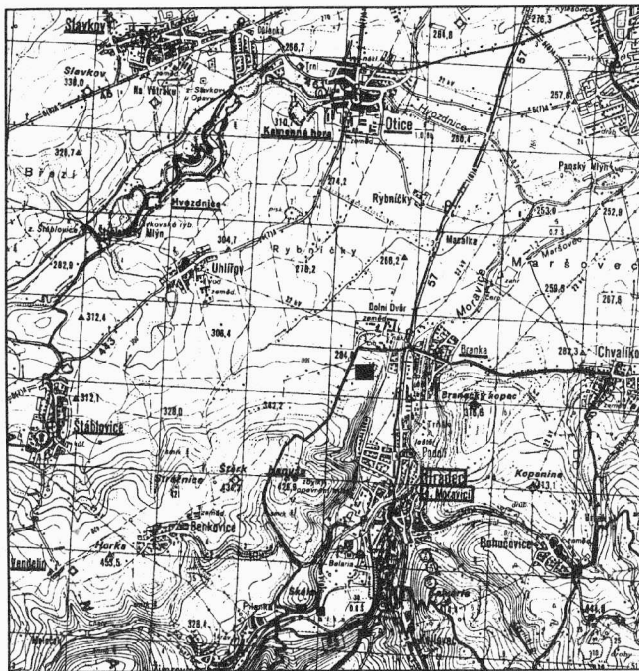
Lenka Jarošová, AÚ AVČR Brno

Literatura:

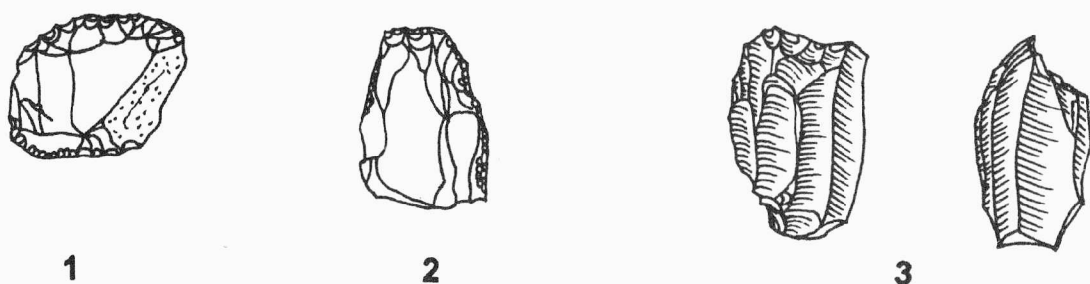
Klíma, B. 1948: Mesolitická industrie z Kylešovského kopce u Opavy. Časopis Slezského musea 1:2-18.

Summary:

A new Mesolithic site was found during surface survey at Branka.

Obr.1. Branka (okr. Opava): Lokalizace naleziště - Location of the site

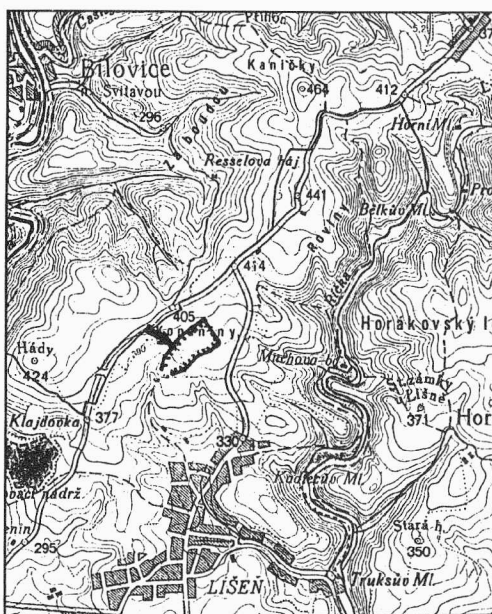
Obr.2. Branka (okr. Opava): Pazourkové artefakty - Flint artifacts.

BRNO-LÍŠEŇ (okr. Brno-město)

Lesní lom [3623.5, 5456.0]. Starý paleolit. Ojedinelý stratifikovaný nález. Systematická prospekce.

Poloha

Lesní lom je situován při s. okraji brněnské kotliny, cca 300m napravo od silnice vedoucí z Velké Klajdovky do Ochozu (obr.1.). Nadmořská výška lokality je asi 380 m. Ve sledovaném prostoru je vápencový masiv pokryt nerovnoměrně rozloženými pleistocénními sedimenty - ty se kumulují především v depresích. Tato situace byla pozorována především v prostoru západní lomové stěny.

Obr.1. Lesní lom: plánek okolí lokality - Plan of vicinity of the site

Stratigrafie

Skrývka zasáhla až 5 m mocné souvrství půdních komplexů a spraší (obr.2.). Na zvlněný a navětráný povrch skalního masivu nasedala červenohnědá, středopleistocénní půda vyvinutá na sprašovém substrátu o mocnosti průměrně 1 m. V některých partiích jevíla známky přeplavení - celý půdní komplex se skládal z poloh červenohnědé hlíny, které byly proloženy vrstvičkami černohnědé půdy a také světlejší sprašové hlíny. Polohou spraše byl oddělen následující méně výrazný půdní komplex, který se již v tomto prostoru celý

nedochoval (rozrušen splachy). Bylo ho možno rekonstruovat na základě bočního profilu, kde se v jeho nadloží oddělena šedavou vrstvičkou s uhlíky objevuje sprašová hlína. I tento půdní komplex lze přiřadit ke střednímu pleistocénu, může se však jednat i o poslední interglaciál.

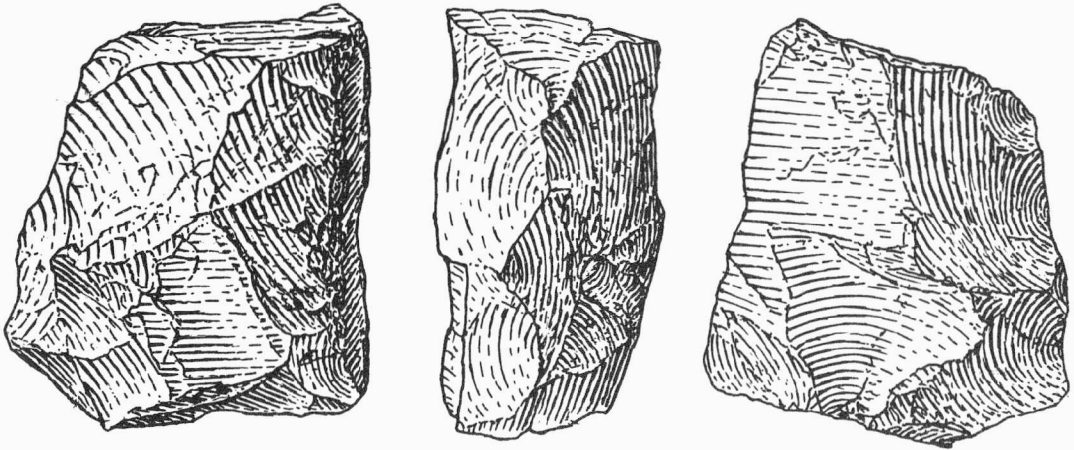

Obr.2. Lesní lom: stratigrafie a poloha nálezů - Stratigraphy and location of the find

Artefakt

V prostoru skrývky byl nalezen artefakt (obr.3.) pocházející s největší pravděpodobností ze spodního půdního komplexu (byl nalezen v hromadě sedimentů z této polohy, v puklinách na jeho povrchu jsou stopy načervenalé hlíny). Artefakt je vyroben z mléčně bílého žilného křemene, který nemá stopy valounového povrchu - dochovaná část jeho původního povrchu je tvořena matnými rovnými plochami. Tato surovina nemůže pocházet z bezprostředního okolí nálezů. Nejbližší zdroje takových křemenných žil se nalézají v prostoru kulmských hornin.

Na povrchu artefaktu lze pozorovat dobře čitelné negativy více než osmi úderů vedenými z různých směrů. Typologicky lze artefakt charakterizovat jako jádrovitý nástroj typu chopping tool (dvoulící sekáč).

Obr.3. Lesní lom: křemenný artefakt - The quartz artifact (1:1). Kresba J.Brenner

Závěr

Artefakt lze předběžně datovat minimálně do posledního (riss-würmského) interglaciálu, s největší pravděpodobností je však starší - staropaleolitický. Na základě stáří je ho možno srovnat s nálezy z cihelen Růženin dvůr (dnešní Vinohrady) a Kohnovy (Červený kopec), a z výzkumů Stránské skály I (Svoboda a kol. 1994, Valoch 1977). Dosud bylo nalezeno jen několik stratifikovaných artefaktů ze sledovaného období, proto je každý další velmi cenný pro studium nejstaršího osídlení Moravy.

Za konzultaci stratigrafie jsme zavázáni J.Vítovi. Mineralogické určení suroviny upřesnil A.Přichystal.

Petr Škrdla, Vladimír Sládek, AÚ AV ČR Brno

Literatura:

Svoboda, J. a kol. 1994: Paleolit Moravy a Slezska. Dolnověstonické studie 1, AÚ AV ČR Brno.

Valoch, K. 1977: Neue Alt- und mittelpaläolitische Funde aus der Umgebung von Brno, Anthropologie, N.S. 11, 93-112.

Summary:

An isolated Lower Paleolithic quartz artifact - chopping tool was found in Lesní lom (Forest quarry) near Líšeň. The artifact originated from a Middle Pleistocene soil. On the surface of this artifact are negatives of more than 8 blows oriented from different directions. The raw material is not local, but originates most probably from quartz seam within the Kulmian minerals.

DEŠOV (okr. Třebíč)

Kóta 554 m, poloha v ZM list 33-22-06, 427mm od Z a 290mm od J sekční čáry. Pozdní paleolit a neolit. Ojedinelý nález.

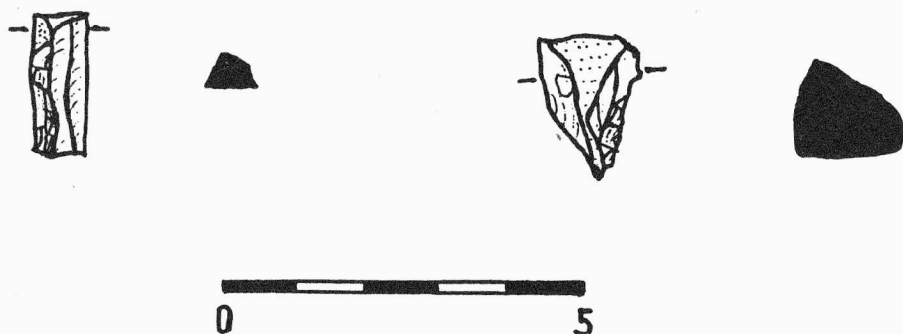
Při sledování výkopu na stavbě vodovodu „Přívod vody do Jemnice“, jsem na podzim v roce 1995 pod vrcholem kóty 554 m severně od ní, asi 20 m jižně od silnice Dešov - Zálesí, nedaleko Dešovského potoka našel dva artefakty kamenné štípané industrie. Bíle

patinovaná pazourková čepelka (i.č. 39/96-1), která patří nejspíše do období pozdního paleolitu, dokládá krátkodobou přítomnost migrujících pravěkých lovců. Přítomnost lovců v těchto relativně nehostinných vyšších polohách potvrzují i pozdně paleolitické nástroje z povrchových sběrů z katastru nedaleké obce Mladoňovice z trati „Sedliště“ vzdálené asi 4,5 km (Košťurík et al., 1986, 215). Dalším artefaktem je jádrovitý úštěp bez patinace z rohovce typu Krumlovský les (39/96-2), který patří nejspíše do období neolitu. Z tohoto období jsou z katastru obce známy i další nálezy pocházející za starších sběrů.

Petr Obšusta, ZMM Třebíč

Summary:

Two chipped stone artifacts were found north of a peak 554 m and 20 m from a road Dešov - Zálesí. A white-patinated flint blade (Inv.n. 39/96-1) indicates presence of the Late Paleolithic hunters. The second artifact (Inv.n. 39/96-2) made of Krumlovský les hornstone is not patinated and most probably belongs to the Neolithic.

Obr.1. Dešov (okr. Třebíč). 1 - pozdněpaleolitická pazourková čepelka (36/96-1), 2 - rohovcový úštěp z neolitu. 1 - Late Paleolithic flint blade, 2 - hornstone flake

DIVNICE (okr. Zlín)

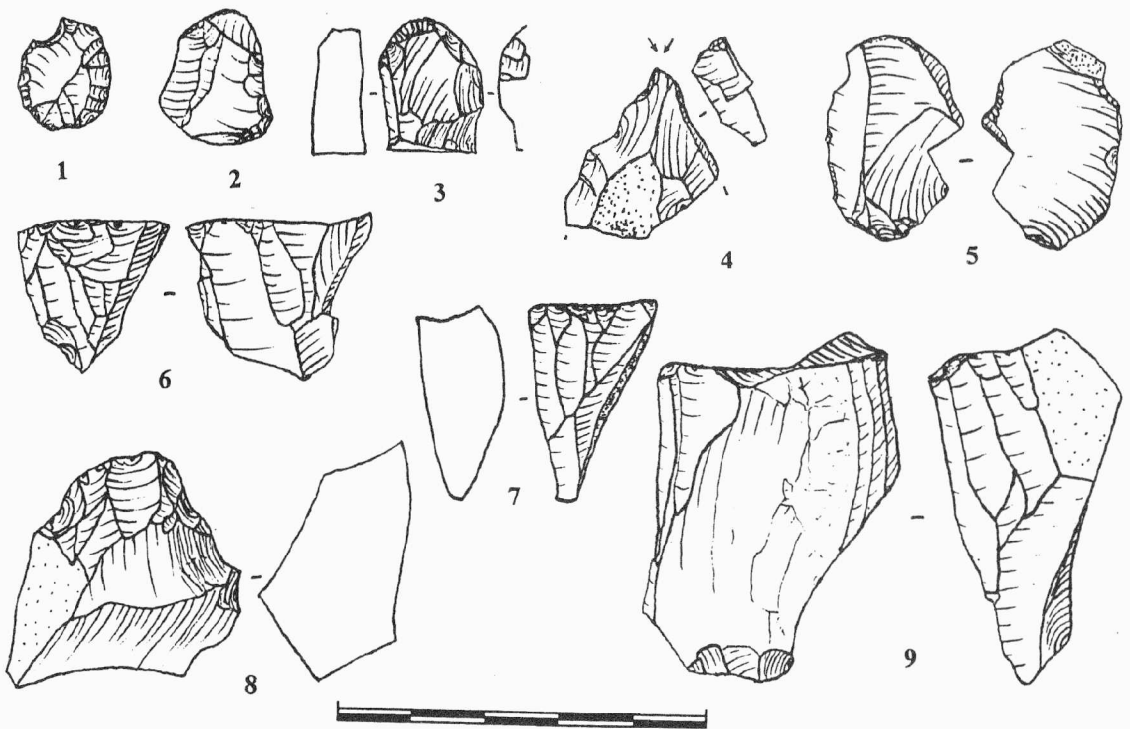
[4274.6, 5443.6]. Mezolit? Sídliště. Povrchový průzkum.

Předmětem tohoto příspěvku je kolekce štípaných kamenných artefaktů, kterou v roce 1995 nasbíral R. Nový na moravské straně Vlárského průsmyku.

Lokalita se rozprostírá na katastrálním území obce Divnice při úpatí západního svahu kóty 461m („Vrchy“). Nadmořská výška lokality je 375 m, relativní převýšení nad hladinou potoka „Říčka“ je 40 m.

Soubor se skládá celkem z 39 artefaktů štípané kamenné industrie. V surovinovém spektru převažují radiolarity (29 ks) většinou červeno-hnědých odstínů (objevují se však i chalcedonem šedé barvy vyhojené pukliny, zelené šmouhy, ojediněle i šedá a černé variety), sedmi kusy je zastoupen silicit severské provenience a tři kusy reprezentují neurčené silicity pravděpodobně lokální moravské provenience.

Soubor sestává z pěti jader (obr. 1:6,7,9), tří čepelí a dalších tří zlomků čepelí, čtrnácti úštěpů, pěti zlomků, tří místně retušovaných artefaktů (obr. 1:5), dlátkovitého artefaktu, klínového polyedrického rydla (obr. 1:4), masivního škrabadla (obr. 1:8) a tří drobných nehtovitých škradel (obr. 1:1-3).

Obr. 1. Divnice. Výběr štípané kamenné industrie - Selected artifacts

Na základě typologických i technologických indicií je možno soubor přiřadit nejspíše k mezolitu, v úvahu by připadala i možnost časně neolitického stáří (srovnej Škrdla, Mateuciucová, Přichystal 1997).

Petr Škrdla, AÚ AV ČR Brno

Literatura:

Škrdla, P., Mateuciucová, I., Přichystal, A. 1997: Mesolithikum. (gespaltene Steinindustrie). In: L.Poláček (Hgr.): *Studien zum Burgwall von Mikulčice II.* Brno, 45-91.

Summary:

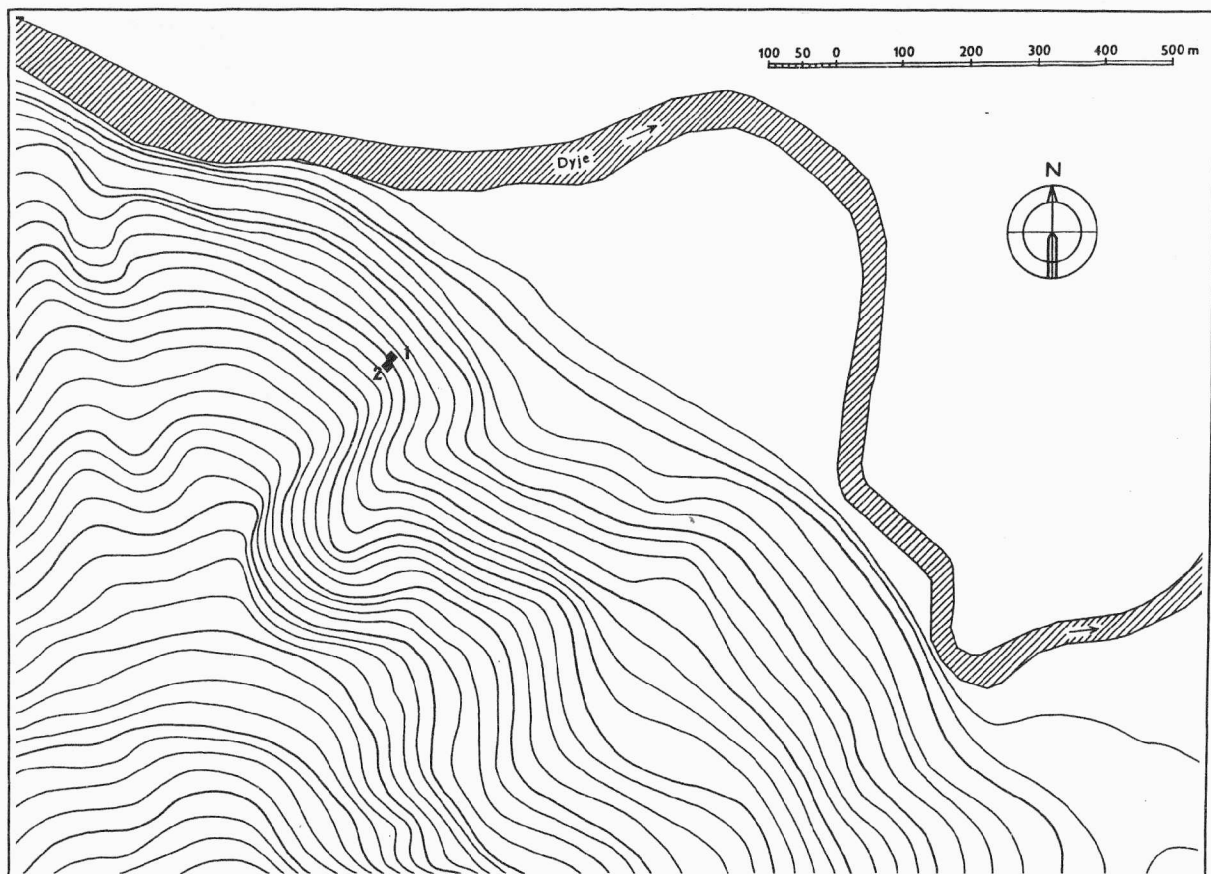
A new site (probably of Mesolithic Age) was found in the adjacent area of Vlára pass, at the Moravian side. Raw material spectrum is composed by radiolarite (29 pcs), silices of northern provenience (7 pcs), and other hornstones probably of Moravian origin. The collection is composed by 5 cores, 3 blades (and 3 another fragments of blades), 14 flakes, 5 fragments, 3 partly retouched artifacts, chissel-like artifact, dihedral polyedric burin, massive endscraper, and 3 small nail-like endscrapers.

DOLNÍ VĚSTONICE (okr. Břeclav)

Dolní Věstonice III - „Rajny“. Gravettien. Sídliště. Systematický výzkum.

V roce 1995 pokračoval výzkum lokality odkryvy v prostoru 3. terasy - objekt 2. Výsledky výzkumů byly podrobně publikovány (Škrdla, Cílek, Přichystal 1996) ve sborníku k 70. narozeninám B.Klímy, který před 25 lety lokalitu objevil.

Lokalita Dolní Věstonice III sestává dosud ze dvou izolovaných objektů (1 a 2) ležících na poměrně prudkém svahu směřujícím od hradu Děvičky k severu. Na východě je stanice ohraničena hlubokým slepým údolím, které mohlo souviset s pravěkou loveckou strategií. Lokalizace sond byla nově ověřena M.Bálkem a D.Vitulovou.

Obr.1. Dolní Věstonice III, lokalizace objektů 1 a 2 - Location of units 1 and 2. Zaměření M.Bálek a D.Vitulová.

Při výzkumu objektu 2 byla poprvé v rámci dolnověstonicko - pavlovské sídelní aglomerace zachycena superpozice dvou horizontů. Svrchní vrstva byla tvořena nepravidelnými ččkami šedé, vápnité spraše a obsahovala rozptýlené uhlíky, kosti a artefakty štípané kamenné industrie (152 ks). Spodní nálezový horizont byl vázán na erozní rýhu překrytou polohou laminárně sedimentované přemístěné půdy. Poskytl kolekci štípané kamenné industrie (130 ks) doprovázenou drobnými zlomky kostí. Uhlíky z obou poloh byly datovány v laboratoři v Groningen a poskytly data 26,200 +1100 -970 (svrchní horizont) a 26,160 +770 -700 (spodní horizont). V případě spodního nálezového horizontu, který je surovinově i typologicky odlišný od souboru ze svrchní vrstvy, se zřejmě jedná o vzorek kontaminovaný materiálem ze svrchní vrstvy.

Výzkum lokality přispěl k dotváření našeho pohledu na prostorový i chronologický rámec gravettského osídlení na Moravě. Lokalita není vyčerpána a v budoucnu je zde možno předpokládat další nálezy.

Naši dosavadní činnost na lokalitě lze považovat za záchranný výzkum - byly prozkoumány polohy bezprostředně ohrožené orbou.

Petr Škrdla, AÚ AV ČR Brno

Literatura:

Škrdla, P., Cílek, V., Přichystal, A. 1996: Dolní Věstonice III, excavations 1993-1995. In: J.Svoboda, ed. Paleolithic in the Middle Danube Region, Spisy AÚ AV ČR v Brně, 5, 173-190.

Summary:

Excavation of the site Dolní Věstonice III, unit 2, yielded two different archaeological levels: the upper layer consisted of irregular lenses of the gray calcareous loess containing scattered charcoals, bones, and stone artifacts (152 pcs). The lower horizon was related to erosion gully, overlain by the redeposited laminar soil. Charcoal samples yielded dates 26,200 +1100 -970 (upper horizon) a 26,160 +770 -700 (lower horizon). The date of the lower horizon was probably influenced by redeposited charcoal from the upper archaeological horizon. The excavation enlarged our knowledge of both spatial and chronological frame of the Gravettian in Moravia. This locality is not exhausted, and it is possible to expect further finds in the future.

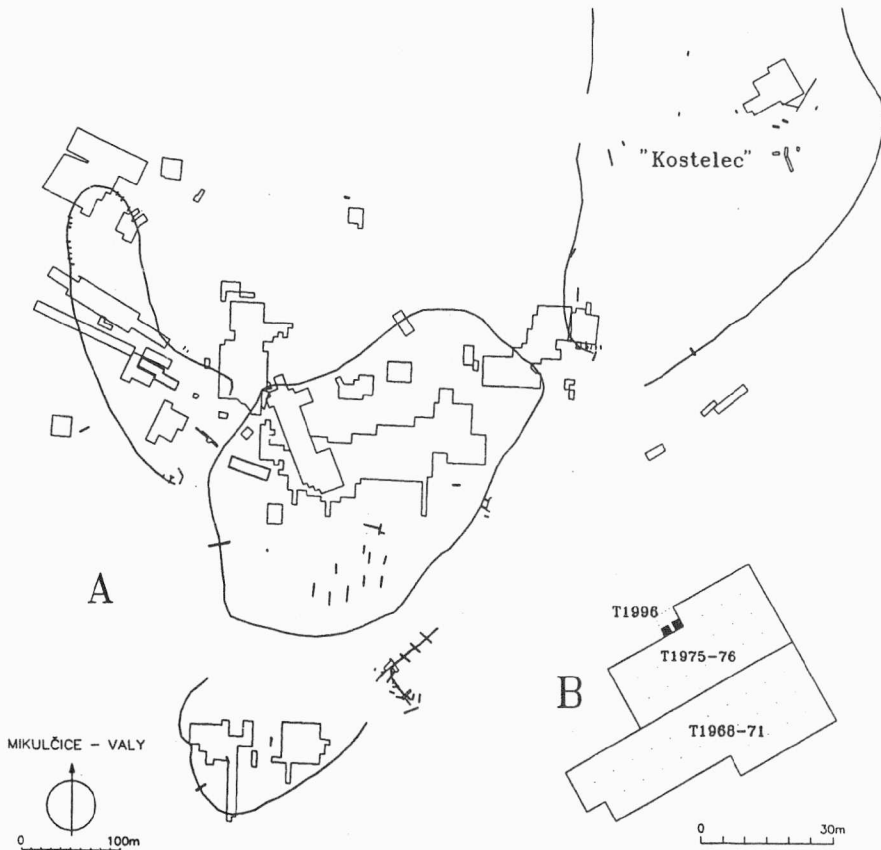
The site was completely published in the Bohuslav Klíma anniversary volume (Škrdla, Cílek, Přichystal 1996).

MIKULČICE (okr. Hodonín)

„Kostelec“ - T 1996. Mezolit. Sídliště. Systematický výzkum

Úvod

Tento příspěvek se týká sondáže T 1996 provedené v rámci projektu výzkumu říční nivy v létě roku 1996 v trati Kostelec (projekt GAČR 404/96/K089). Příspěvek zahrnuje i srovnání se štípanou kamennou industrií nashromážděnou během 37 let výzkumů mikulčického sídliště, tedy v průběhu let 1955-1992 (Škrdla, Mateciucová, Přichystal 1997).

Obr. 1. Mikulčice - Kostelec. Poloha sondy T-1996 - Location of the trench T-1996

Stratigrafie

Pro rekonstrukci mezolitického sídelního prostředí chybějí na mikulčické lokalitě (podobně jako na ostatních jihomoravských stanicích) botanická i faunistická evidence. Na základě typologie kamenných artefaktů můžeme osídlení datovat někam na pomezí boreálu a atlantiku. Dosud prozkoumané osídlení je nápadně fixováno na písčné duny - tedy tvary, které vznikaly na počátku holocénu. Havlíček (1996) naznačuje možnost sedimentace vátých písků ještě v průběhu mezolitického osídlení. Za účelem ověření stratigrafických podmínek na lokalitě byla v roce 1996 vyhloubena kontrolní sonda v trati "Kostelec". Odkrytý profil se sestával na povrchu (do hloubky asi 35-40 cm) z černého humózního zahliněného písčitého sedimentu, který postupně světlal, až v hloubce asi 1 m plynule přecházel do světlého, antropogenními aktivitami neovlivněného písku. Artefakty šípané kamenné industrie, stejně tak jako velkomoravská i novověká keramika, byly zachyceny v celé mocnosti profilu bez výraznější kumulace v nějaké dílčí vrstvě (obr. 2). Důvod značného vertikálního rozptylu nálezů byl prostý - při začištění dna sondy byla pozorována silná bioturbace. Celý povrch se sestával z nor různých rozměrů, barevných odstínů, charakteru výplně a samozřejmě i stáří. Je zřejmé, že vlivem činnosti hlodavců i mladších sídelních aktivit docházelo k značnému transportu materiálu v horizontálním i vertikálním směru. Takto lze snadno vysvětlit přítomnost novověké keramiky v hloubce skoro 1 m. Tento poznatek je důležitý i pro studium sedimentace vátých písků - mezolitičtí lidé pravděpodobně sídlili na povrchu duny a silexový materiál byl druhotnými procesy (nejenom antropogenními ale zejména bioturbací) transportován až do hloubky cca 1 m. Na lokalitě byla též dokumentována orba (známo z písemných pramenů o historii obce, ústní sdělení P.Marka) která zasáhla svrchních asi 30 cm profilu.

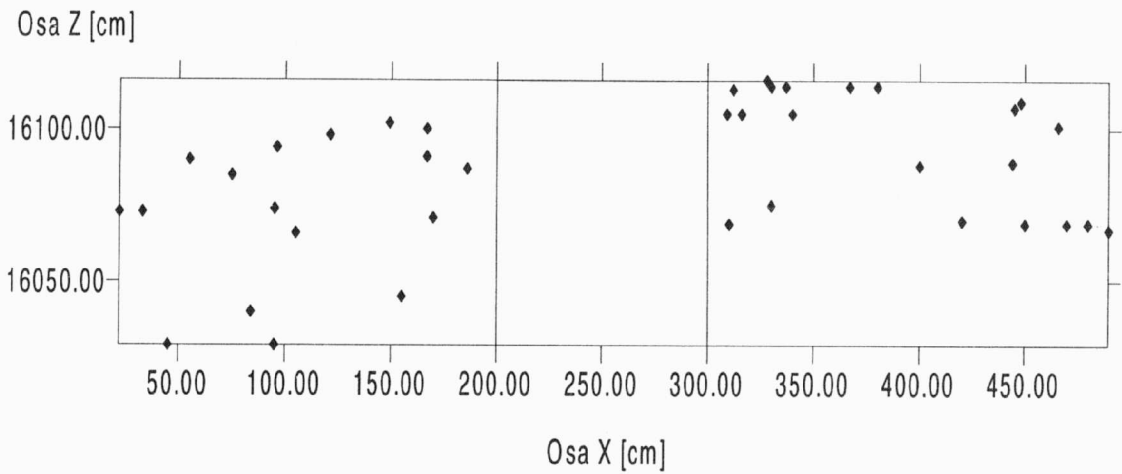
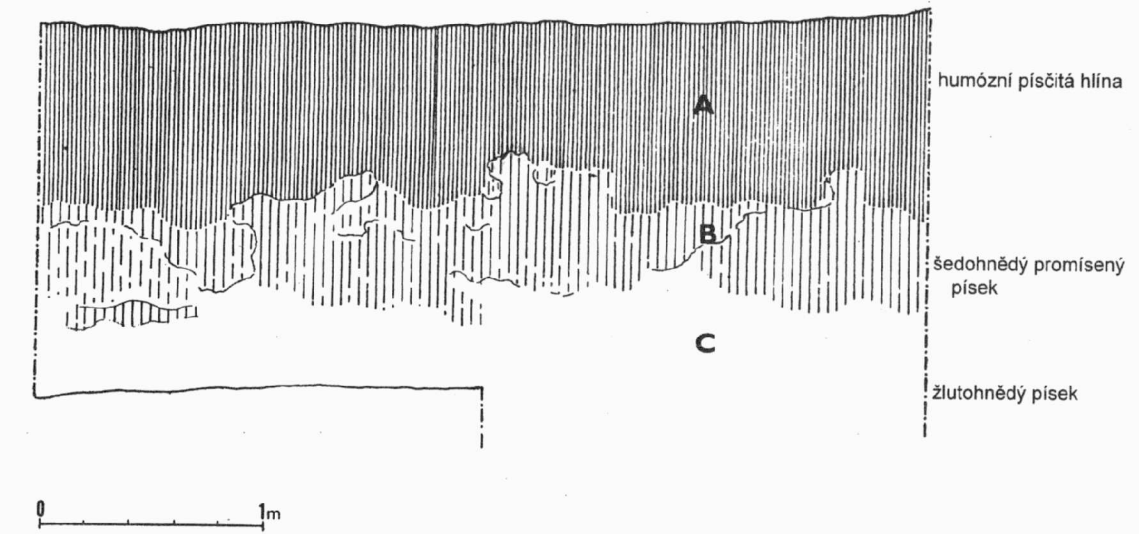
Metodika výzkumu v roce 1996

Výkopové práce měly za cíl prokázat nebo vyvrátit možnost jemnějšího stratigrafického členění písčitých sedimentů na mikulčické lokalitě. Za tímto účelem byla vytipována poloha „Kostelec“ odkud byly známy četné nálezy mezolitu, neolitu, eneolitu a bronzu. Během výzkumu byl sediment rozebírán špachtlí po horizontálních vrstvách stejné tloušťky a každý nalezený předmět byl zaměřen ve třech souřadnicích. Všechny vykopané sedimenty byly separovány do čtverců 0,5*0,5 m a pro každou vrstvu zvlášť proplaven.

Výzkum žádnou mikrostratigrafii neprokázal - naopak, materiál je rozptýlen rovnoměrně v celé mocnosti profilu.

Výpovědní hodnota souboru šípané kamenné industrie z Mikulčic

Jedním z cílů sondáže v roce 1996 bylo stanovit úroveň metodiky používané při výzkumech v letech minulých. Jinými slovy, je zřejmé, že při starších výzkumech (zaměřených především na velkomoravský materiál) spousta kusů především šípané industrie unikla pozornosti brigádníků a skončila na haldách. Práce B.Klímy z roku 1970 obrátila pozornost i na mezolitické artefakty a tak jsme svědky nárůstu počtu šípané industrie v letech následujících (především výzkum na "Kostelci" v letech 1975-1976; cf. Škrdla, Mateciucová, Přichystal 1997). Kolik procent materiálu i přesto uniklo? Pro kontrolní sondu jsme vybrali část sektoru 91 v trati "Kostelec" (ve smyslu číslování Z.Klanici, 1985) navazující na předcházející výzkumy (1975-1976). Všechny vykopané materiály ze sondáže v roce 1996 byly důkladně proplaveny. Výsledek předčil i ty nejpesimističtější předpoklady. I když byl sediment

metry

1

2

3

4

5

	1	3	2	2
v	3	2	2	2
r	2	3	5	0
s	4	3	1	3
t	3	3	2	1
v	1	1	3	5
y	1	1	5	0
	0	2	0	4
	0	2	2	1

	2	0	5	3
	5	2	1	6
	6	4	5	2
	2	0	3	3
	1	2	3	5
	1	3	2	2
	0	4	2	3
	1	2	8	3
	1	1	2	2

Obr. 2. Mikulčice - Kostelec. Sondáž T-1996. Stratigrafie (severní profil, kvadrant 1) a vertikální distribuce artefaktů štipané kamenné industrie (inventarizovaných ve 3 souřadnicích - uprostřed a výplavu - dole). Trench T-1996. Stratigraphy and vertical distribution of the chipped stone artifacts

rozebírán opatrně špachtlí a sílexům byla věnována náležitá pozornost, na 38 artefaktů nalezených při špachtlování připadá 183 dalších pocházejících z výplavu. Plocha sondáže 1996 byla 8 m². Při výzkumech 1975-1976 bylo získáno maximálně 87 ks na ploše 25 m² (čtverec 81), v čtvercích sousedících s plochou sondáže 1996 pak 40 ks (82), 34 ks (83) a 25 ks (90). Jednoduchým propočtem zjistíme, že je to asi 8x méně (oproti hustotě artefaktů ve výzkumu 1996) v případě maximální hustoty ve čtverci 81 a asi 17x-27x méně než v sousedních čtvercích. V prostoru "Akropole", kde hustota nálezů je výrazně menší, lze předpokládat, že máme k dispozici méně než každý stý(!) artefakt. Jakou cestu zvolit k hodnocení tohoto souboru, tedy lépe řečeno výběru z původního souboru? Pro studium mezolitu jsou nejdůležitějším chronologickým elementem mikrolitické artefakty a jejich variabilita. Je zřejmé, že při použité metodice výzkumu právě artefakty drobných rozměrů nejvíce unikaly pozornosti a z jejich původního počtu máme k dispozici pouze nepatrný zlomek. Rozměrově jsou si však velmi podobné - to znamená, že vzorek, který dnes máme k dispozici, na určité hladině pravděpodobnosti reprezentuje původní soubor. Kolekce mikrolitů je proto v této práci zpracována jako celek, otázkou je nemožnost periodizace osídlení, které mohlo zahrnovat delší časový úsek. Sondáž z roku 1996 poskytla jiné spektrum mikrolitů: jeden mírně zaoblený trojúhelníček a tardenoiský hrot, tedy spíše starší elementy. Toto je v rozporu se souborem získaným během minulých téměř 50 let výzkumů kde dominovaly trapezky. K upřesnění datace bude tedy nutno provést větší revizní výzkum, možná by stačilo (s ohledem na chybějící stratigrafii) ve větším měřítku proplavit již překopané sedimenty.

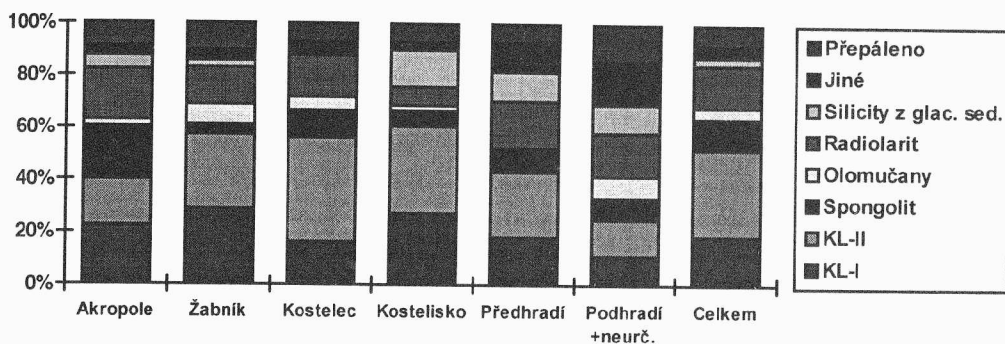
Suroviny štípané kamenné industrie

Suroviny byly vyhodnoceny na základě komparativní analýzy s materiálem zpracovaným A.Přichystalem (Škrdla, Mateciucová, Přichystal 1997). Kolekce získaná v roce 1996 na trati „Kostelec“ je charakterizována převahou materiálů lokální - jihomoravské proveniencí. Nejpočetněji zastoupeny jsou rohovce typu krumlovský les nacházející se v miocenních sedimentech na východních svazích Krumlovského lesa na jihozápadní Moravě (tyto rohovce je možné také sbírat v říčních terasách Jihlavy a Dyje); varianta II mírně převažuje nad hrubozrnější varietou I. Mezi další významně zastoupené suroviny patří radiolarit a křídový spongiový rohovec. Radiolarity byly na lokalitu transportovány z oblasti jejich primárního výskytu na moravsko - slovenském pomezí (Vlářský průsmyk). Spongolity bylo možno (podobně jako rohovce typu KL) sbírat ve štěrcích Dyje. Ojedinele se vyskytují rohovce typu Olomučany, opál-chalcedonová hmota a silicity z glacienních sedimentů. Toto spektrum se výrazněji neodlišuje od dřívějších výzkumů. Pro úplnost uvádím výsledky pertoarcheologické analýzy materiálu z dřívějších výzkumů (Škrdla, Mateciucová, Přichystal 1997).

Tab. 3. Mikulčice - Kostelec. Sondáž 1996: Suroviny. Excavated artifacts, the 1996 trench. Raw materials

Surovina	kusů
rohovec typu krumlovský les I	33
rohovec typu krumlovský les II	47
křídový spongiový rohovec	41
radiolarit	47
rohovec typu Olomučany	8
silicity z glacienních sedimentů	2
opál-chalcedonová hmota	1
přepáleno	15
ostatní	26

Největší podíl v kolekci z dřívějších výzkumů tvoří rohovce typu Krumlovský les. Mírně převažuje kvalitnější varieta II. Další významněji zastoupené suroviny představují radiolarit a křídové spongiové rohovce. Velmi zajímavý a pro moravské mezolitické stanice charakteristický je výskyt rohovce typu Olomučany, a to v nezanedbatelném množství, jehož jediné známé primární zdroje jsou v okolí Olomučan v střední části Moravského krasu (vzdálenost 63 km).

Obr. 3. Mikulčice - Kostelec. Nálezy z let 1955-1992: Suroviny. Excavated artifacts from years 1955-1992. Raw materials

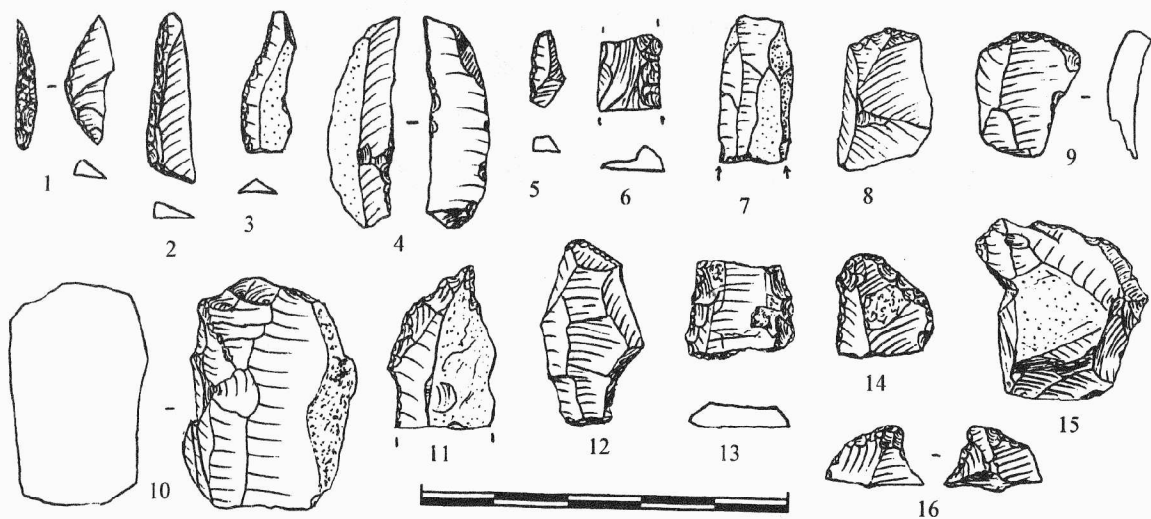
Typologie

Kolekce získaná v roce 1996 poskytla pouze omezený počet typů (10 ks). Za pozornost stojí mikrolity reprezentované trojúhelníkovitým mikrolitem (obr.4:1), tardenoisským hrotem (obr.4:2) a zlomkem dalšího atypického artefaktu s otupeným bokem. Další důležitou skupinu představují škrabadla, a to dva drobné exempláře vyrobené na úštěpech (obr.4:8,9), a rydla (obr.4:7) - dvojnásobné hranové vyrobené na zlomenou čepel připomínajícím artefaktu (ventrální část je tvořena puklinou). Typologické spektrum rozšiřuje zlomek terminální části vrtákovitého artefaktu (obr.4:11), vrub, retušovaný artefakt (obr.4:14) a křesadlo (obr.4:16) reprezentující slovanskou industrii. Pro doplnění uvádím i typy získané během dřívějších výzkumů (Škrdla, Mateciucová, Přichystal 1997).

Tab. 3. Mikulčice - Kostelec. Sondáž 1996: Typologie. Excavated artifacts, the 1996 trench. Typology

typ	kusů
škrabadlo - endscraper	2
rydlo hranové, dvojnásobné - burin	1
tardenoisický hrot - Tardenois point	1
trojúhelníkovitý mikrolit - triangle	1
vrták - borer	1
vrub - notch	1
artefakt s otupeným bokem - atf. with backed edge	1
retušovaný artefakt - retouched atf.	1
křesadlo	1

Soubor mikrolitů získaných v letech 1955-1992 obsahuje sérii osmi symetrických trapez (obr.5:1-8) vyrobených na pravidelných čepelích, z nichž 5 lze klasifikovat (ve smyslu klasifikace S.K.Kozłowskiého, 1980) jako krátkou trapezu typu AZ, jeden jako typ AC (obr.5:6), zbývající dvě trapezy představují typ AA, z nichž jeden má otupený bok a připomíná spíše trapezoid typu RC (obr.5:2). Trapezy vyrobené na pravidelných čepelích jsou charakteristické pro lokality pozdního mezolitu. Jako surovina byl použit nejčastěji rohovec typu Krumlovský les II (4 ks + 1 ks přepálený), po jednom kusu jsou zastoupeny radiolarit, přepálený silicit z glacienních sedimentů a rohovec typu Olomučany. Zlomky dalších dvou artefaktů s příčnou retuší (obr. 5:11-12) mohou představovat reliktů dalších dvou trapez.

Obr. 4. Mikulčice - Kostelec, sonda T-1996. Výběr artefaktů štípané kamenné industrie - Selected chipped stone artifacts

Vzhledem k prokázané přítomnosti mladších kultur, které mohou být nositeli těchto typů (Medunová - Benešová 1997), nemusí být všechny trapezy mezolitické.

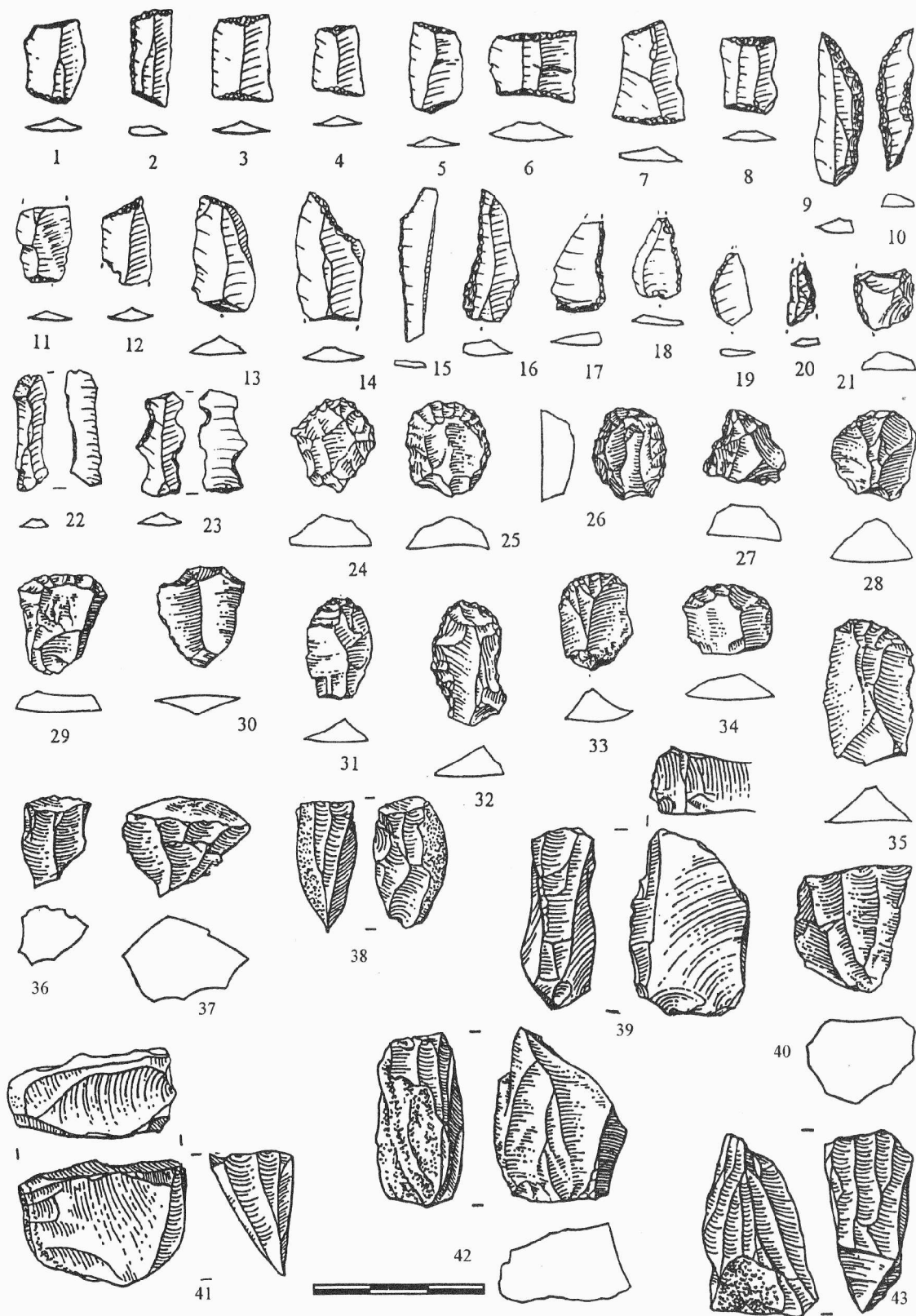
Lancetovité hroty typu DB jsou zastoupeny třemi exempláři (obr.5:9,10,18). I zde se jedná o mikrolitické artefakty běžné v celém evropském prostoru. Objevil se také jeden krátký segment typu DE (obr.5:19).

Další důležitou podskupinou v rámci mikrolitů jsou tardenoiských-hrotů typu XC (obr.5:17) známé i ze Smolína a Přibic (Valoch 1975, 48; 1978, 79).

Z dalších mikrolitů stojí za pozornost zlomek mikročepel s otupeným bokem, která může představovat zbytek dlouhého trojúhelníku typu TR (obr.5:15), mikročepel s příčnou retuší na distální hraně (obr.5:13) a zlomek do hrotu příčně retušovaného artefaktu (obr.5:14). Zajímavá je mikročepel s několikanásobnými retušovanými vruby tvarovanými z dorsální i ventrální strany artefaktu (obr.5:23).

Kolekci mikrolitů doplňují tři nevýrazné artefakty (obr.5:20-22).

Skupina škrabadel je zastoupena širokou škálou tvarů počínaje pro mezolit typickými nehtovitými (obr.5:24-28), drobnými a krátkými exempláři na zlomených čepelích (obr.5:32-34) i úštěpech (obr.5:29-31). Tyto artefakty jsou vyrobeny převážně z moravských rohovců a radiolaritu, ve dvou případech ze sil. z glacienních sedimentů.

Obr. 5. Mikulčice - Kostelec. Výběr artefaktů štípané kamenné industrie - Selected chipped stone artifacts

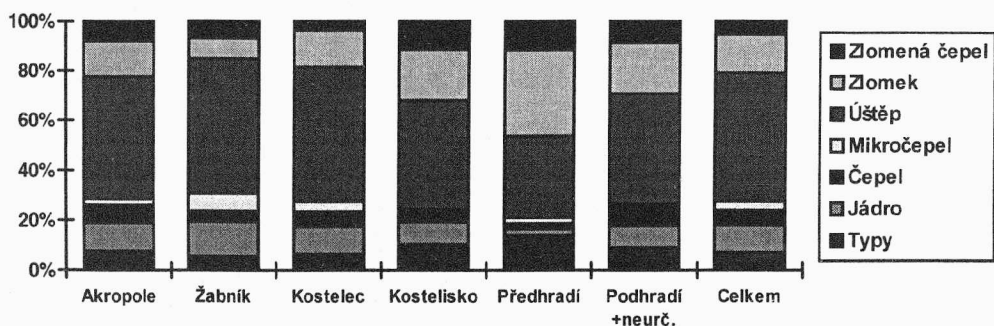
Technologie

V kolekci z roku 1996 převažují úštěpy spolu s mikroúštěpy nad zlomky spolu s mikrozlomky. Další kategorie artefaktů jsou zastoupeny pouze jednotlivými kusy.

Tab. 4. Mikulčice - Kostelec. Sondáž 1996: Technologie. Excavated artifacts, the 1996 trench. Technology

	kusů
typy	10
úštěp	98
úštěp s místní retuší	2
zlomek	46
zlomek s místní retuší	3
retušovaný zlomek	1
čepel	2
čepel s místní retuší	1
čepel zlomená	9
čepel zlomená s místní retuší	1
mikročepel	2
mikročepel zlomená s místní retuší	1
jádro	4
mikroúštěp (<1cm)	32
mikrozlomek (<1cm)	9

Zastoupení jednotlivých hodnocených kategorií v kolekci z let 1955-1992 jsou graficky znázorněna na obr.6. Výrazně dominují úštěpy nad zlomky a jádry, čepele, mikročepele a typy dohromady tvoří asi 20% industrie. Na dlouhých čepelích jsou patrné typické rysy neolitické techniky těžby jádra: rozšířená база s výrazným bulbem a charakteristická profilace artefaktu (srovnej Klíma 1963). Také v případě úštěpů lze na základě výrazného bulbu a profilace připsat některé kusy neolitu/eneolitu.

Obr. 6. Mikulčice - Kostelec. Nálezy z let 1955-1992: Typologie a technologie - Excavated artifacts from years 1955-1992. Typology and technology

Nejcharakterističtější typ artefaktu pro studium technologie štípaní představují bezesporu jádra. V mikulčické kolekci se projevuje celá řada výrazných tvarů. Jedná se především o mikrojádra (< 3 cm), která lze spolehlivě klasifikovat jako mezolitická (obr.5:36-43). Objevují se kusy těžené z jedné nebo více podstav, tvary prizmatické, pyramidální až

diskovitě. Za pozornost stojí skupina klínových mikrojadér těžených z jedné podstavy a jejich nevyhraněné (tvarově nedokonalé) formy.

Na závěr stati věnované technologii je možno konstatovat, že ve skupině jader a mikrojadér se výrazně prosazuje mezolitická složka, ale některé ojedinělé kusy lze připsat mladšímu osídlení - nejpravděpodobněji neolitu.

Závěr

Prostor údolní nivy je většinou zalesněn a archeologům nepřístupný. Terénní odkryvy (spojené se slovanskou archeologií) na několika místech v tomto území zachytily stopy mezolitického osídlení. Sídliště jsou vždy fixována na písčité duny mírně vystupující z údolní nivy. Na základě těchto skutečností lze do budoucna předpokládat objevy dalších stanic v prostoru mezi Uherským Hradištěm, Dolními Věstonicemi a hranicemi s Rakouskem a Slovenskem.

Tento příspěvek se snažil naznačit nutnost použití lepší metodiky (zejména je nutno plavit zkoumané sedimenty) během dalších výzkumů v údolních nivách, kde je možno předpokládat mezolitické osídlení.

Petr Škrdla, Lumír Poláček, Jaroslav Škojec, AÚ AV ČR Brno

Literatura:

Havlíček 1996: Kvartémně-geologický popis kopané sondy T-1996. Rukopis v archivu pracoviště AÚ AV ČR v Mikulčicích.

Klíma, B. 1963: Příspěvek k poznání neolitické štípané kamenné industrie. Sborník II. Fr. Vildomcovi, AÚ ČSAV Brno.

- 1970: Štípaná kamenná industrie z Mikulčic. *Památky archeologické* 61/1, 216-224.

Kozłowski, S.K. 1980: Atlas of the Mesolithic in Europe (First Generation Maps). *Warsaw University Press*.

- 1989: Mesolithic in Poland. A new approach. *Wydawnictwa Uniwersitetu Warszawskiego*.

Klanica, Z. 1985: Mikulčice - Klášteřisko. *Památky archeologické* LXXVI, 474-539.

Medunová - Benešová, A. 1997: Neolithikum und Äneolithikum. In: L.Poláček (Hrsg.): *Studien zum Burgwall von Mikulčice II*. Brno, 93-146.

Přichystal, A. 1994: Zdroje kamenných surovin. In J.Svoboda, ed., *Paleolit Moravy a Slezska, Dolnověstonické studie 1*, 42-49. AÚ AV ČR Brno.

Svoboda, J., Opravil, E., Škrdla, P., Cílek, V., Ložek, V. 1996: Mezolit z perspektivy regionu: Nové výzkumy v Polomených horách. *Archeologické rozhledy* 48, 3-15.

Škrdla, P., Mateciucová, I., Přichystal, A. 1997: Mesolithikum. (gespaltene Steinindustrie). In: L.Poláček (Hrsg.): *Studien zum Burgwall von Mikulčice II*. Brno, 45-91.

Valoch, K. 1975: Eine Endpaläolithische Industrie von Přibice (Bez. Břeclav) in Südmähren. *ČMM* 60, 45-78.

- 1978: Die endpaläolithische Siedlung in Smolín. *Studie AÚ ČSAV Brno*.

- 1988: Die Erforschung der Kůlna-Höhle 1961-1976. *Anthropos* 24, Brno.

- 1992: Příspěvek k otázkám mezolitu. *ČMM* 77, 69-74.

Summary:

Main aim of the trench made in 1996 (Kostelec, T 1996) was to control the stratigraphic position of the Mesolithic cultural layer, and possible microstratigraphical subdivision of sandy sediments. We used progressive

terrain methodology - 3-D measurement and sieving of the removed sediments. No microstratigraphy was observed - artifacts are distributed randomly within the vertical section (as a result of bioturbation).

The new collection is composed of two important microliths - a triangle and a Tardenois point, while an earlier collection (1955-1992) is characterized by the dominance of trapezes.

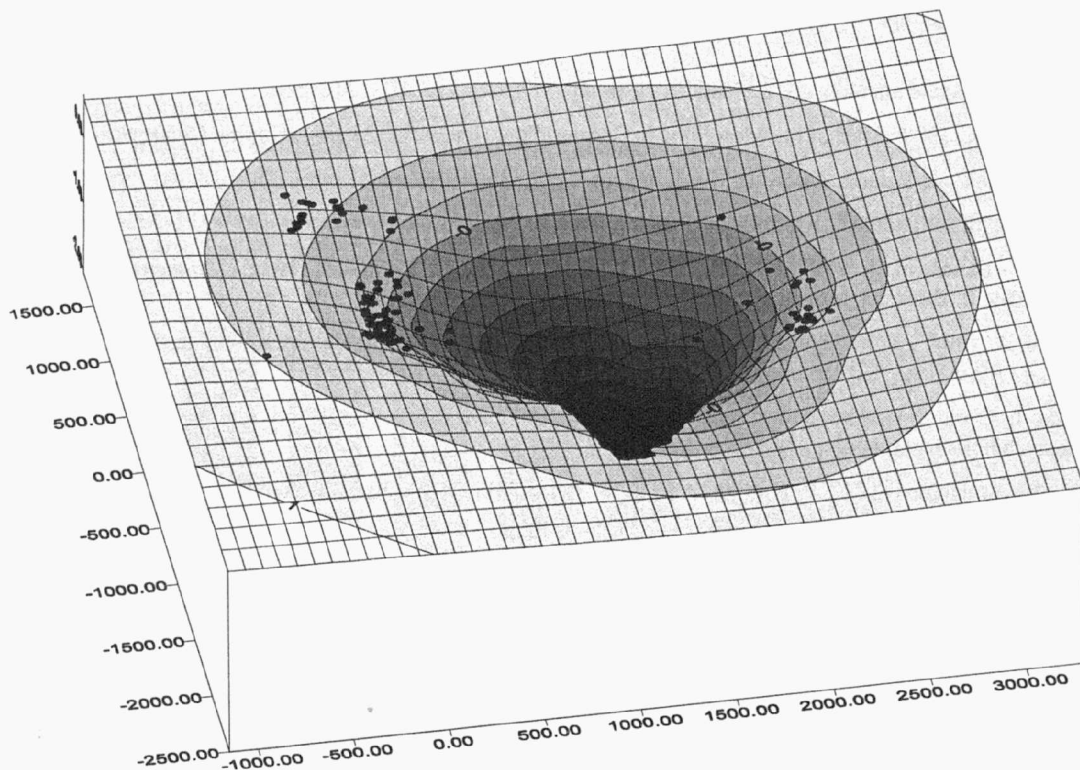
For future excavations, the use of similar field techniques will be necessary.

MOKRÁ (okr. Brno-venkov)

Mokrý-lom II. Mladý paleolit. Akumulace štípané industrie. Záchranný výzkum.

V roce 1996 se pozornost zaměřila na pokračování výzkumu plochy mladopaleolitické stanice Mokrý-lom II. Práce, které navázaly na výzkumy z let 1994-1995 byly zaměřeny na zmapování osídleného prostoru v okolí závrtu. Až na ojedinělé artefakty se nepodařilo doložit pokračování zkoumané koncentrace v prostoru severně od závrtu. Rozšíření zkoumané plochy jižně od závrtu (hlavní koncentrace) východním směrem zachytilo okraj osídleného prostoru. Ani sondáže za cestou (jižně hlavní koncentrace) nepřinesly očekávané výsledky. Pouze rozšíření zkoumané plochy směrem na západ od hlavní koncentrace zjistilo pokračování lokality. Na základě nálezů v rozježděné přilehlé cestě byla provedena sondáž i zde. Přesto, že se jednalo o porušené sedimenty, byla sondáž pozitivní. Artefakty se zde nalézaly poměrně hluboko v hnědé půdě.

V následující stati je podána celková zpráva o lokalitě Mokrý-lom II (stav výzkumu ke konci roku 1996), která byla již předběžně publikována (NZ AÚ AV ČR Brno, č.j. 490/94; NZ ÚAPP Brno č.j. 95/95).

Obr.1. Mokrý-lom II: Plán okolí deprese (převýšeno) a distribuce nálezů. Vlevo objekt 1, vpravo objekt 2. Vicinity of the site with artifacts distribution. Unit 1 (left) and Unit 2 (right)

Poloha

Lokalita Mokrá-lom II je situována v okolí krasové deprese, která je vyplněna jílovitými sedimenty. Oglejení signalizuje přítomnost vody ve vlhčích obdobích, avšak i dnes je v centrální části závrtu malé jezírko. Výhodná poloha lokality lákala paleolitické lovce i neolitické zemědělce (viz kapitola Neolit), závěrečná fáze osídlení souvisí zřejmě s exploatací místních vápenců ve středověku a novověku (viz kapitola Středověk-novověk). Nálezová poloha paleolitických kamenných artefaktů leží na rozhraní hnědé, jílovité půdy interglaciálního stáří a nadložní sprašové hlíny. Část artefaktů leží již ve sprašové hlíně, další část v interglaciální půdě, kam se dostaly druhotně. Prostředí je velmi agresivní (odvápňené) a dochování kostí neumožňuje.

Na dvou protilehlých polohách při okraji závrtu byly zachyceny stopy svědčící o krátkodobém pobytu mladopaleolitických lovců. Sporý materiál z obou koncentrací se neliší - převažují úštěpy a zlomky. Několik artefaktů pochází z poloh v centrální části závrtu mezi oběma hlavními kumulacemi.

Objekt 1 (jv. koncentrace)

Nadložní sprašová hlína obsahovala dva úštěpy a na přechodu sprašová hlína/hnědá půda bylo nalezeno dalších osm artefaktů, z nichž dva nesou stopy ohně. Tyto horizonty obsahovaly dohromady 6 mikroodštěpků, polovina z nich nese stopy ohně. Nejvíce nálezů, 28, pochází ze svrchní části hnědé, jílovité půdy. Jeden z nich je silně přepálen. Tato poloha obsahovala dalších 20 mikroodštěpků (tři nesou stopy ohně), které svědčí o zpracovávání kamenné suroviny přímo na zkoumané ploše. Jeden křemenný zlomek a blok křemence z hnědé půdy mají na jinak neopracovaném povrchu negativy úderů (není však přesvědčivá intencionalita těchto úderů).

Objekt 2 (sz. koncentrace)

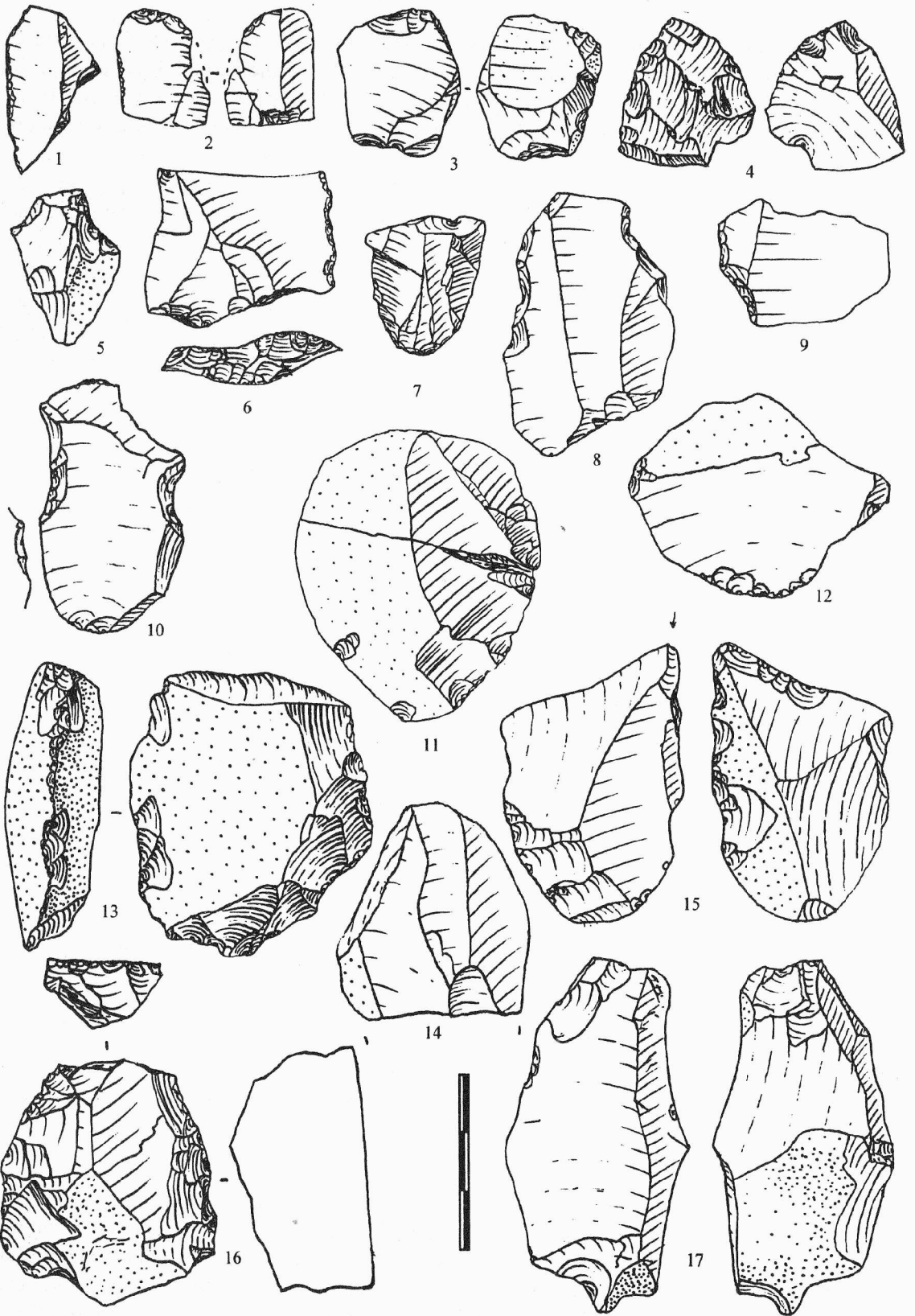
Z rozhraní sprašové hlíny a půdy bylo získáno devět artefaktů, dalších šest artefaktů bylo vyjmuto z hnědé půdy. Tato koncentrace obsahovala dohromady 15 mikroodštěpků. Dva artefakty (po jednom z přechodu sprašová hlína/hnědá půda a z hnědé půdy) a 4 mikroodštěpky nesou stopy ohně.

Tabulka 1. Mokrá-lom II: Surovinové spektrum - Raw materials

	Objekt 1	Objekt 2	Okolí	Celkem
Severský pazourek	31	9	1	41
Rohovec typu Krumlovský les	2		3	5
Rohovec typu Olomučany	-	3	1	4
Ostatní	5	3	-	8

Okolí koncentrací

Dalších šest artefaktů bylo získáno v okolí hlavních koncentrací. Za pozornost stojí nález úštěpu do oranžova patinovaného rohovce typu Krumlovský les v oglejeném horizontu v centrální části závrtu - tento by totiž potvrdil přítomnost vody v době osídlení. Nelze však vyloučit, že se zmiňovaný artefakt do této polohy dostal druhotně. Středověké a novověké úpravy dna závrtu porušily nálezovou polohu, důsledkem byl nález dalšího oranžově patinovaného artefaktu z rohovce typu Krumlovský les uvnitř výsypky. Nálezy rohovce typu Krumlovský les uvnitř závrtu kontrastují s okolní plochou, kde převažuje severský pazourek.

Obr. 2. Mokrá - lom II. Vybrané artefakty - Selected artifacts

Suroviny

Z tab. 1 je zřejmá převaha importovaného severského pazourku nad surovinami, které je možno získat v širším okolí. Kategorie ostatní zahrnuje místní rohovce a vlivem přepálení neurčitelné kusy. Rohovec typu Olomučany se váže na neolitickou industrii.

Industrie

Kolekce se skládá převážně z úštěpů a zlomků. Mezi typy lze zařadit rydlo na příčné retuši (obr.2:15), artefakt s vkleslou příčnou retuší a vrubem (obr.2:17), artefakty s vruby (obr.2:5,10), dlátka (obr.2:2,3) a zlomek bifaciálně retušovaného artefaktu (obr.2:4). Typologické spektrum doplňují artefakty s místní retuší (obr.2:1,6,8,9). Z hlediska chronologie má význam nález strmě retušovaného škrabadla v kombinaci s drasadlem (obr.2:16) a artefakt, který může být posuzován jako kombinace drasadla s rydlem nebo připravený polotovar klínovitého mikrojádra určeného pro těžbu tlakem (obr.2:13). Všechny jmenované kusy pocházejí ze hnědé půdy v objektu 1.

Závěr

Na základě strmě retušovaného artefaktu a polotovaru klínovitého mikrojádra (i s přihlédnutím ke zbytku kolekce) lze lokalitu chronologicky zařadit do střední až pozdní fáze mladého paleolitu. S ohledem na výhodnou polohu lokality umožňující kontrolu jihomoravských úvalů nelze vyloučit polykulturnost lokality.

V prostoru severní hrany lomu Mokrý-západ byly povrchovými sběry na několika místech zachyceny stopy po pobytu paleolitických lovců. V roce 1994 byla prokopána magdalénská stanice Mokrý-lom I (Škrdla 1997), v roce 1995 výzkum pokračoval na stanici Mokrý-lom II, kde byla získána stratifikovaná kolekce čítající cca 50 ks. V příštích letech se záchranné výzkumy zaměří na zahliněný prostor mezi oběma jmenovanými stanicemi, kde povrchové sběry signalizují přítomnost dalšího osídlení.

Petr Škrdla, AÚ AV ČR Brno

Literatura:

Škrdla, P. 1997: Mokrý (okr. Brno-venkov). Přehled výzkumů 1993-1994. AÚ AV ČR Brno.

Summary:

The site of Mokrý-lom II is composed of two relatively isolated accumulations of finds located on two opposite parts of a carstic depression. The collection of stone artifacts is composed mainly of flakes and fragments. Among the tools are a burin on truncation, an artifact with truncation, notched artifacts, chisels, and a fragment of bifacial tool. Chronologically important is a steeply retouched endscraper combined with sidescraper and another artifact, which may be described as a combination of sidescraper with burin or prepared wedge-shaped microcore. This site may be placed to middle or late phase of the Upper Paleolithic.

OPATOVICE (okr. Vyškov)

"Lány" - Opatovice I. Paleolit - szeletien. Systematický povrchový průzkum.

Z intenzivních sběrů, které provádí pan Miroslav Daněk od počátku 80.let v celém prostoru Vyškovské brány, vyjímáme v tomto roce k publikaci nové szeletské soubory z Opatovic I a II (etapa 1993-1996).

Lokalita I leží na návrší J od obce, kde artefakty tvořily dvě zhruba oválné koncentrace v okolí kóty 374 m n.m. (mapa viz Svoboda 1994, obr. 1); třetí koncentrace se nyní rýsuje při katastrální hranici s Drnovicemi (kóta 337 m n.m.). Pestré spektrum surovin, které nevybočuje z rámce dosavadních nálezů v regionu, se člení do dvou poměrně rovnoměrně zastoupených, ale kvalitativně odlišných skupin: první zahrnuje běžné silicity (spongolitový rohovec, jiné rohovce, pazourek, radiolarit), druhá křemence a křemeny. V regionech Brněnska, Vyškovska a Prostějovska je už opakovaně prokázaným jevem, že jádra a neretušované úštěpy výrazně převládají v křemencové a křemenné složce, zatímco retušované nástroje ve složce pazourkové, rohovcové a radiolaritové. Křemencová a křemenná industrie vykazuje rovněž celkově větší rozměry. Morfologie jader odpovídá velkému souboru křemencové industrie z Ondratice. Několik úštěpů má levalloiský charakter.

V souboru získaném v období 1993-96 dosahují jádra počtu 16 ks, úštěpy 81 ks, čepele 14 ks, úlomky a třísky 107 ks, místně retušované artefakty 18 ks a retušované nástroje 40 ks. Z typologického hlediska tvoří nový soubor nástrojů 9 škrabadel (vedle plochých jsou nápadné i 2 masívnější tvary a 1 vyčnělé škrabadlo), 2 rydla, 2 atypické listovité hroty (opakovaně retušované, tj. redukované reziduum a zlomek unifaciálního hrotu) 15 drasadel (výrazná skupina s plošnými a strmými retušemi, v několika případech oboustrannými), 3 bočně retušované čepele, 3 odštěpovače, 4 vruby a 2 zoubkované nástroje. Soubor doplňuje 16 neolitických artefaktů.

„Fršlůch“ - Opatovice II. Paleolit - szeletien. Systematický povrchový průzkum.

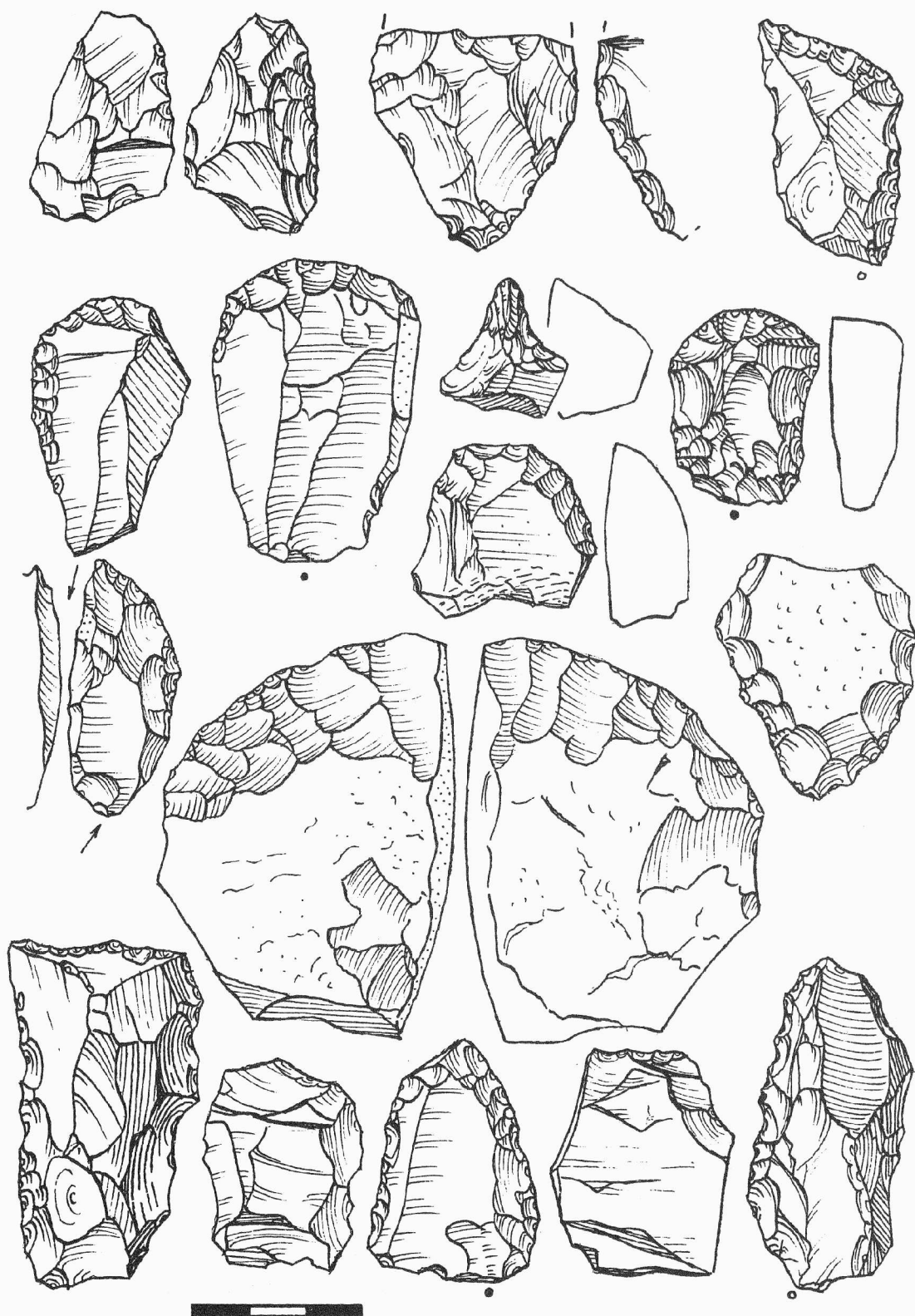
Tato lokalita tvoří prostorově oddělenou koncentraci asi 1 km SZ od lokality I, v n.v. 350-360 m (mapa viz Svoboda 1994, obr. 1). Lokální křemencová a křemenná složka v tomto souboru již početně zcela převládá, zvláště mezi jádry a neretušovanými artefakty. Jádra svou morfologií opět zapadají do ondratického spektra.

V souboru z let 1993-96 dosahují jádra počtu 11 ks, úštěpy 39 ks, čepele 3 ks, úlomky a třísky 23 ks, místně retušované artefakty 13 ks a retušované nástroje 17 ks. Z typologického hlediska tvoří nový soubor nástrojů 3 masívnější škrabadla, 1 atypické rydlo, 1 redukovaný bifaciální hrot, 7 drasadel, 2 dlátka a 3 vruby. Soubor doplňuje 7 neolitických artefaktů.

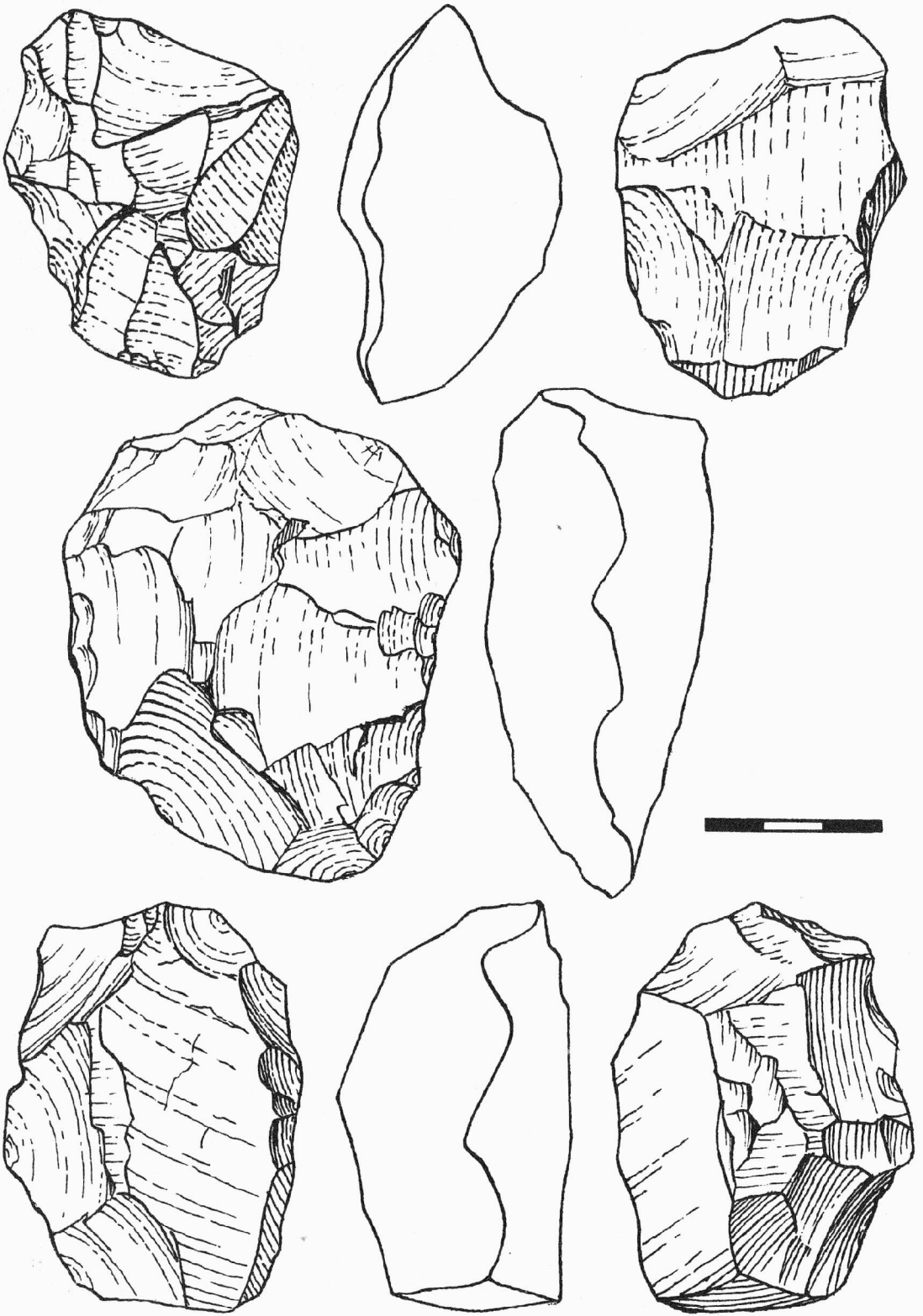
Srovnání

Spojíme-li kolekce získané do roku 1992 a do roku 1996, je zřejmé, že základní struktura souborů se v dalším průběhu sběrů již podstatněji nemění. Pro lokalitu I je nyní ke statistickému vyhodnocení k dispozici soubor celkem 137 retušovaných nástrojů a pro lokalitu II soubor 50 nástrojů. Procentuální složení charakterizuje vyrovnaný podíl škrabadel (13% a 12%, v tom 3% a 6% aurignacoidních tvarů) a odlišný podíl rydel (9% a 2%), dále tvarově variabilní skupina hrotů 9% a 14% (z toho listovité hroty a bifasy 4% a 6%), standardně vysoký podíl drasadel (29% a 30%), vrubů a zoubkovaných nástrojů (12% a 22%) a ostatních typů (retušované čepele, dlátka, odštěpovače: 27% a 20%). Základní typologické rozdíly mezi oběma lokalitami, totiž snížení podílu rydel a zvýšení vrubů a zoubkovaných nástrojů na lokalitě II, tu mohou být ovlivněny nárůstem počtu místních křemenců a jejich kvalitami. - Již během tisku této práce se ovšem počet nálezů opět navýšil.

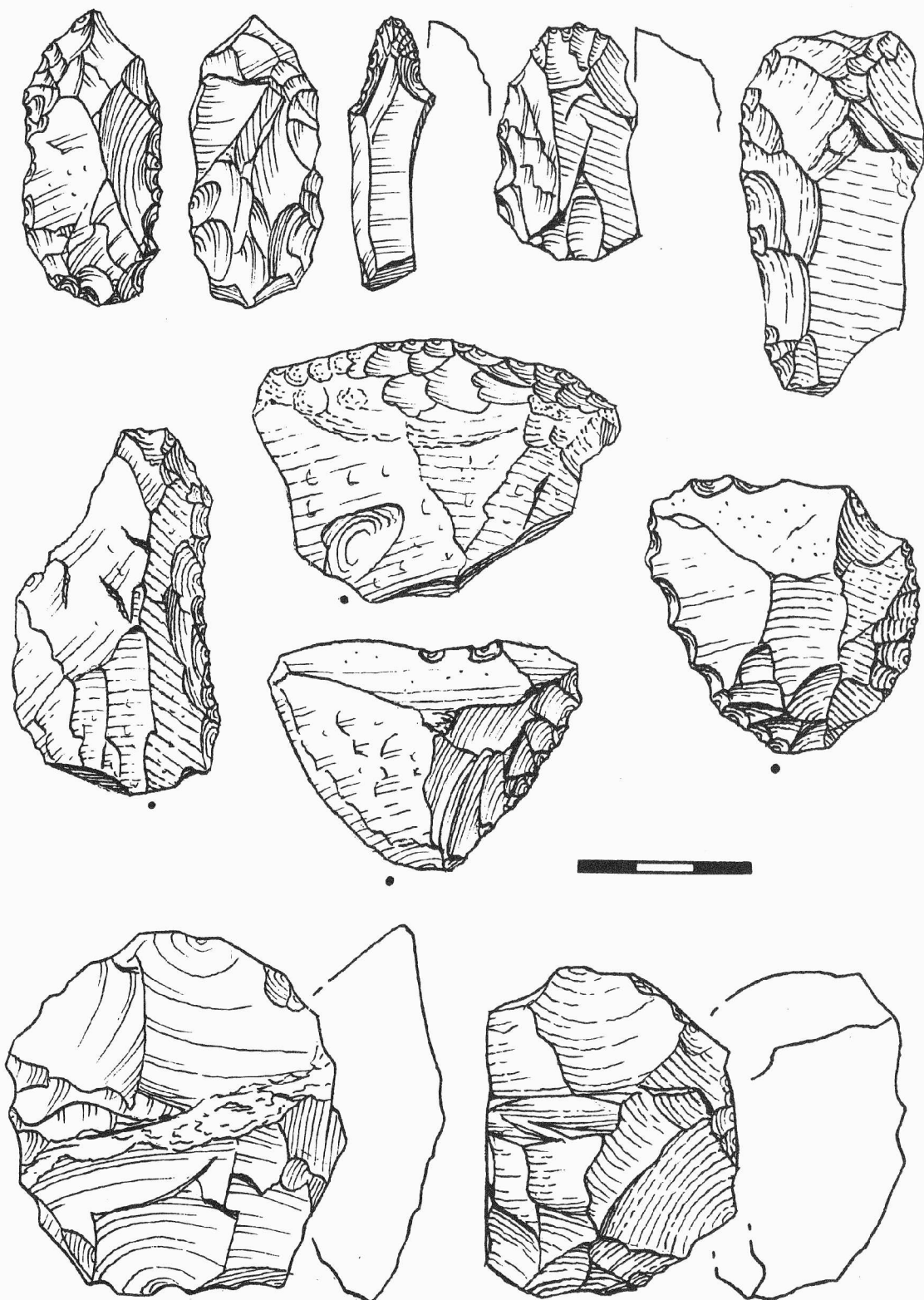
Jiří Svoboda, AÚ AV ČR Brno

Obr. 1. Opatovice I (Lány), okr. Vyškov. Výběr retušovaných artefaktů z let 1993-1996 - Selected artifacts

Obr. 2. Opatovice I (Lány), okr. Vyškov. Výběr křemencových jader z let 1993-1996 - Selected artifacts

Obr. 3. Opatovice II (Fršlůch), okr. Vyškov. Výběr industrie z let 1993-1996 - Selected artifacts

Literatura:

Svoboda, J. 1994: The Upper Palaeolithic settlement of the Vyškov Gate: Regional survey, 1988-1992. *Památky archeologické* 85, 18-34.

Zprávy v Přehledu výzkumů 1985, 1986, 1987, 1993-1994.

Summary:

In frame of a systematic surface survey of the Vyškov Gate area, two assemblages from Opatovice I and II are studied in this paper. Both of them provided standard Szeletian typological structures. The differences (decrease of burins and increase of notches and denticulates at site II) may be related to qualities of local quartzites, dominating at the site II.

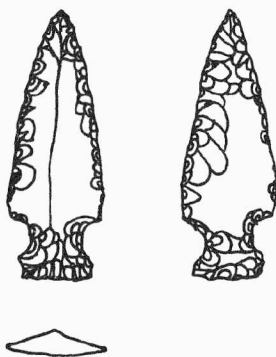
OTICE (okr. Opava)

Kamenná hora. Paleolit a pozdější obd. Povrchový sběr.

Lokalita szeletieniu se nachází na Kamenné hoře (311 m n.m.), zvané též „Sopka“, při JZ okraji obce (Klíma 1974). Kamenná hora je částečně zalesněná čedičová kupa, rozvlečená čtvrtohorním ledovcem přibližně jižním směrem do vzdálenosti asi 5 km. Tvoří okrajový výběžek Vítkovské vrchoviny lemující pravý břeh říčky Hvozdnice.

Při sběrech zde J. Svoboda našel 8 ks paleolitické štípané industrie. Surovinou je bílé patinovaný pazourek. Dále byla nalezena pazourková šipka (obr. 1), patrně neolitická či eneolitická.

Lenka Jarošová, AÚ AVČR Brno

Obr. 1. Otice, okr. Opava. Retušovaná pazourková šipka (délka 39 mm) - Retouched flint arrowhead

Literatura:

Klíma, B. 1974: Paleolitické nálezy z Otice u Opavy. *Archeologický sborník Ostrava*, 9-21.

Summary:

Surface survey at the site of Otice revealed 8 Szeletian artifacts and a Neolithic/Aeneolithic arrowhead.

PAVLOV (okr. Břeclav)

Pavlov I. Paleolit - gravettien (pavlovien). Systematický povrchový průzkum.

Paralelně se systematickým zpracováním výzkumu B. Klímy na lokalitě Pavlov (1952-1972) probíhá od počátku 90. let rovněž postexkavační povrchový průzkum prozoumané

lokality. Protože dosavadní výsledky ukazují určité odlišnosti mezi JV a SZ částí lokality, odlišujeme počínaje rokem 1997 obě části také ve sběrech.

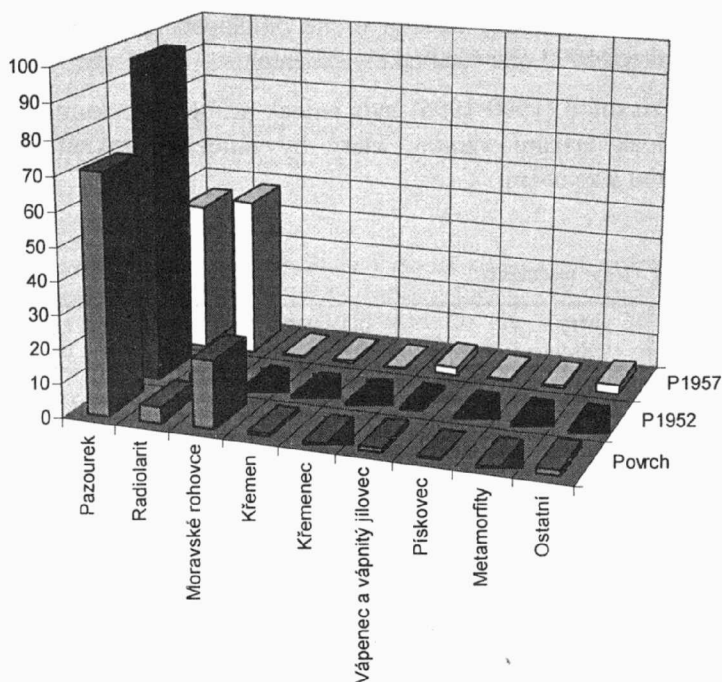
Cílem první fáze sběrů (1990-1996) byla jednak průběžná dokumentace prostorového rozložení nálezů, jednak získání vzorku, který by umožnil srovnat strukturu souborů pocházejících z výzkumu a ze sběru.

Tab.1. Pavlov I: Suroviny - Raw materials

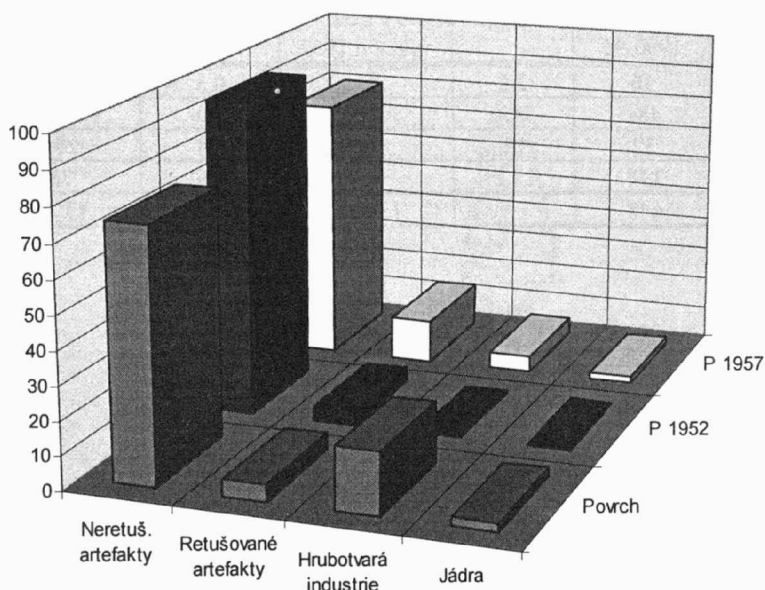
	sběry 1990-96	%	JV část: výzkum 1952	%	SZ část: výzkum 1957	%
Pazourek	460	71,0	13 015	96,2	7 065	44,9
Radiolarit	30	4,6	430	3,2	7 508	47,8
Moravské rohovce	131	20,2	20	0,1	51	0,3
Křemen	6	0,9	20	0,1	102	0,6
Křemenec	2	0,3	-	-	12	0,1
Vápenec a vápnitý jílovec	8	1,2	35	0,3	395	2,5
Pískovec	1	0,2	3	-	90	0,6
Metamorfity	-	-	4	-	74	0,5
Ostatní	10	1,6	3	-	421	2,7
Celkem	648		13530	100	15 718	

Tab.2. Pavlov I: Technologie - Technology

	sběry 1990-96	%	JV část: výzkum 1952	%	SZ část: výzkum 1957	%
Jádra	16	2,5	47	0,3	274	1,7
Neretuš. artefakty	482	74,4	12 805	94,6	12 568	80,0
Retušované artefakty	32	4,9	593	4,4	2091	13,3
Hrubotvará industrie	118	18,2	85	0,6	785	5,0
Celkem	648		13 530		15 718	

Obr.1. Pavlov I: Suroviny - Raw materials

Tab.2. Pavlov I: Technologie - Technology

Mezi retušovanými nástroji ze sběrů uvádíme 4 škrabadla, 16 rydel, 4 mikrolity, 1 příčně retušovaná čepel a 7 částečně retušovaných artefaktů. V rámci hrubotvaré industrie je charakteristická převaha křídového spongiového rohovce (73%), který je reprezentován většinou pouze kusy suroviny se stopami přípravy a zlomky. Objevují s však i těžená jádra z této suroviny, v jednom případě zoubkovaný chopper. Za zmínku stojí ještě masivní

diskovité jádro z vápnitého jílovce se stopami červeného barviva na povrchu a chopper vyrobený ze žlutého kvarcitu. Osteologický materiál reprezentuje 60 vesměs neurčitelných úlomků. Z dekorativních materiálů lze jmenovat dvě dentálie a tři hručky barviv.

Již na první pohled je patrné, že industrie získané během výzkumu a po něm se po stránce surovin i celkové struktury poněkud liší. V surovinách z nových sběrů je nejnápadnější vysoký podíl moravských rohovců (převážně spongolitů), v rámci celkové struktury sběru vystupuje hrubotvará industrie.

Jiří Svoboda, Petr Škrdla, AÚ AV ČR Brno

Literatura:

Svoboda, J. ed. 1994: Pavlov I - Excavations 1952-53. ERAUL 66/Dol.Věst.stud. 2. Liege.

Svoboda, J. ed. 1997: Pavlov I - Northwest. Dol.Věst.stud. 4. Brno.

Summary:

In relation to the systematic processing and publication of B. Klíma's excavation at Pavlov I (1952-1972), post-excavation surface survey of this site is being organised since 1990. Compared to the excavated materials, the newly collected industry differs by higher shares of the Moravian cherts (especially the spongolites) and of the heavy-duty artifacts.

PETŘKOVICE (Ostrava-město, okr. Ostrava)

Petřkovice I. Gravettien. Sídliště. Systematický výzkum.

V roce 1995 pokračoval systematický výzkum na gravettském sídlišti v Ostravě-Petřkovicích. Byla znovu odkryta východní část sondy B tak, aby bylo možno prozkoumat plochu pokrytou červeným barvivem. Po začištění byl pořízen její odlitek (provedl V. Rusnák; obr. 1) a teprve potom byla plocha rozebrána. Obsahovala značné množství štípané industrie, drobných zlomků kostí a uhlíků. Současně byla sonda B rozšířena jižním směrem. Kromě kamenné industrie, mamutí stoličky a zlomků kostí byla v jihozápadní části sondy odkryta další plocha pokrytá červeným barvivem a mezi oběma těmito plochami ohniště o mocnosti 30-40 cm, jehož mikrostratigrafie svědčí o jeho opakovaném používání.

V části Petřkovice Ib pokračoval výzkum položením 2 sond (M a V). Kromě štípané industrie v nich nebyly objeveny žádné organické materiály ani stopy sídelních struktur.

Odkryvy v centrální části sídliště, navazující na výzkumy J. Folprechta a B. Klímy značně přispěly k poznání vnitřní struktury sídliště. Výzkumy na Landeku budou pokračovat i v budoucnu.

Hornické muzeum v Petřkovicích otevřelo ve spolupráci s AÚ AVČR v Brně výstavu o osídlení vrchu Landek, jejíž součástí je i prezentace paleolitického sídliště v kontextu historie využívání černého uhlí.

Lenka Jarošová, AÚ AVČR Brno

Obr. 1. V. Rusnák při odlévání červeně zbarvené plochy na gravettském sídlišti v Petřkovicích.

Literatura:

Jarošová, L. 1997: Paleolitické sídliště v Ostravě-Petřkovicích ve světle nových výzkumů. Ostrava 18. 384-393.

Klíma, B. 1955: Výsledky archeologického výzkumu na tábořišti lovců mamutů v Ostravě-Petřkovicích v roce 1952 a 1953. Časopis Slezského musea 4. 1-35.

Svoboda, J. 1996: Tábořiště pravěkých lovců. In: Landek, svědek dávné minulosti. 31-42. Librex, Ostrava.

Summary:

The excavation at Ostrava-Petřkovice continued in 1995. Two red-coloured areas were investigated, with a larger hearth located between them, and with associated archaeological material.

STACHOVICE (okr. Nový Jičín)

„Obora“. Mladý paleolit. Povrchový sběr.

V květnu roku 1996 nedaleko obce Stachovice na Novojičínsku objevil Daniel Fryč loveckou stanici ze starší fáze mladého paleolitu. Nová lokalita je zatím doložena více než 150 kusy kamenných artefaktů, které byly získány oběma autory příspěvku povrchovými sběry. Archeologické naleziště se nachází na plošině zvednuté nad terén údolí asi o 40 m, západně od Stachovic a jižním směrem od „Obory“ (asi 300 m jižně od rybníka). V místě naleziště stál údajně větrný mlýn. Plocha archeologické lokality je necelý 1 ha. Pole, na kterém byly sběry prováděny, je dlouhé asi 200 m, široké 30 až 50 m a jeho podélné strany jsou ohraničeny lesem a loukou. V blízkosti louky jsme nacházeli nejvíce kamenných nástrojů. Orba přilehlé části louky by mohla přispět k dalším četnějším nálezům kamenných artefaktů.

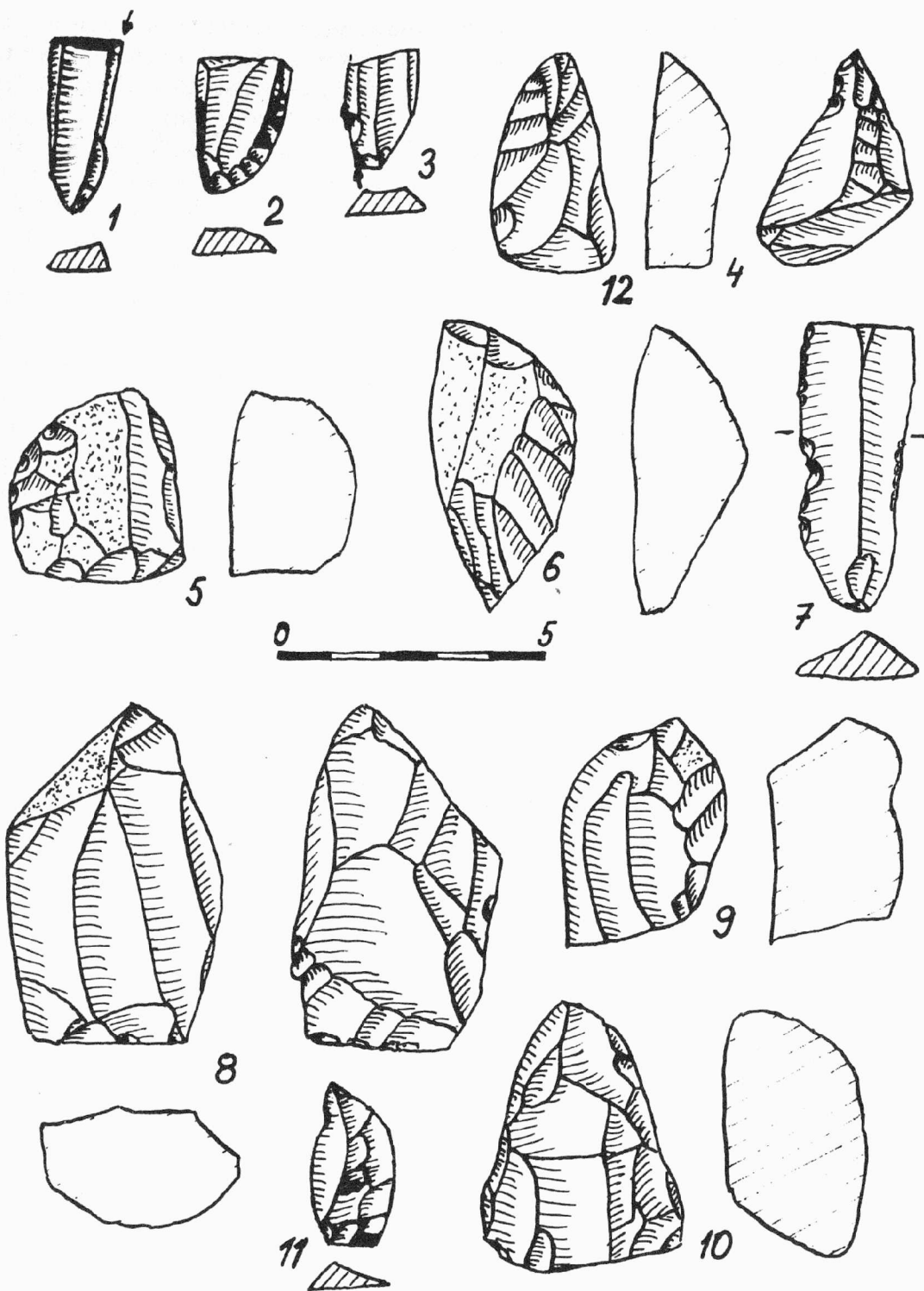
Surovinou kamenné štípané industrie je převážně silicit severské provenience, ojediněle radiolarit i jiné suroviny. Kolekce kamenné industrie zatím čítá 159 kusů, zahrnuje také 5 neolitických artefaktů včetně zlomku hlazeného nástroje, snad sekerky. V paleolitickém inventáři převládá výrobní odpad a úštěpy, soubor dále obsahuje 17 neretušovaných čepelí a

čepelky, 7 jader a 51 nástrojů. Jádra jsou jednopodstavová (obr. 1:10) i dvoupodstavová (obr. 1:9), o některých se domníváme, že byly vlastně nástroji s funkcí škradel, drásadel, odštěpovačů (obr. 1:8) a pod. V nástrojích dominují aurignacká škrabadla (kýlová a vysoká, včetně extrémně vyčnělých tvarů) - 8 kusů (obr. 2:4-5, obr. 1:5-6,12), úštěpová a čepelová škrabadla jsou také zastoupena (obr. 2:1-2,10). Z 10 rydel vyniká aurignacké obloukové (obr. 2:8), hranové a na zlomené čepeli (obr. 2:7,9), další se jeví méně výrazně (obr. 2:14, obr. 1:1,3). Hrotité drásadlo (obr. 2:6) a drobné drásadlo z radiolaritu (obr. 2:3) prezentuje 7 nalezených kusů těchto nástrojů. Z 5 problematických hrotů je zobrazena terminální část čepelového hrotu (obr. 2:12) a čepelový hrot s řapem, který mohl být pravděpodobně používán spíše jako univerzální nástroj (obr. 2:11). Soubor štípané industrie ze Stachovic obsahuje také vrtáky (obr. 2:15-1, obr. 1:11), zobce (obr. 1:4) a nepatrný počet retušovaných čepelí (obr. 2:13, obr. 1:2). Z ostatních nástrojů jsme zaznamenali odštěpovač, vruby a vroubkované nástroje, také kombinace.

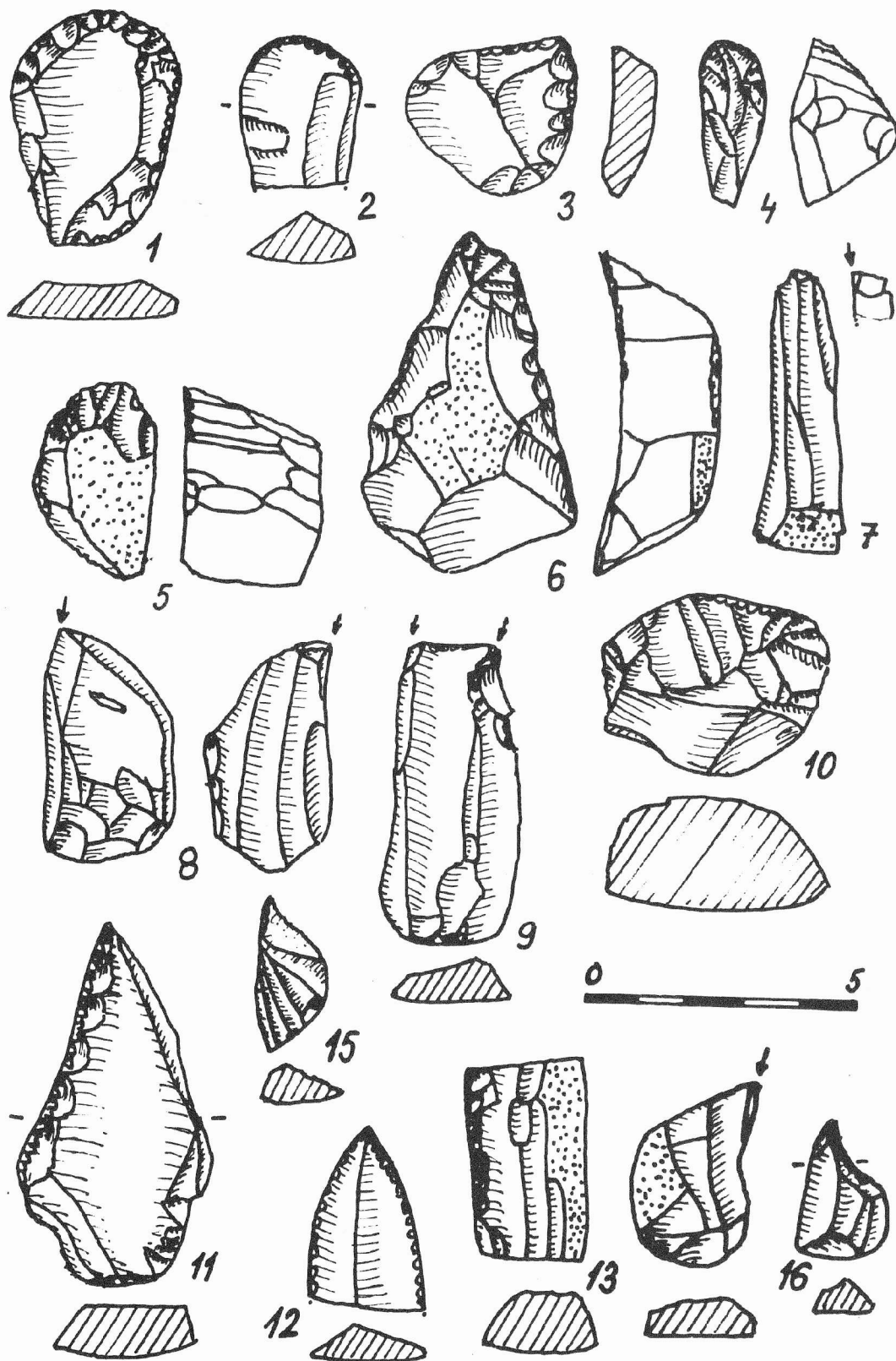
Přestože jsme zatím nezaznamenali ani jediný nález plošně retušovaných listovitých hrotů a kolekce získaných artefaktů je zatím nepočtená pro jednoznačné kulturní zařazení, nemohli jsme přehlédnout v minulém roce (1996) určitou podobnost s nálezem z Otice u Opavy a také z Třebomí u polské hranice. Tyto industrie z Opavska jsou zařazeny do starší fáze mladého paleolitu tzv. szeletien (Svoboda a kol. 1994). Oba autoři příspěvku se domnívali, že i nové nálezy ze Stachovic přísluší do stejného časového a kulturního horizontu. Nová paleolitická stanice ze Stachovic by byla čtvrtou významnější objevenou szeletskou lokalitou severní Moravy a Slezska. Konzultace nálezů s K. Valochem a M. Olivou a další nálezy aurignackých typů a tvarů nástrojů v roce 1997 (kýlová a vysoká vyčnělá škrabadla), nás vede k přehodnocení kulturní příslušnosti kamenné štípané industrie ze Stachovic, a to k aurignacienu. Zřetelná převaha aurignackých škradel nad aurignackými rydly a úštěpů nad čepelí signalizují starší fázi aurignacienu. Kamenná štípaná industrie ze Stachovic se nám jeví z hlediska surovinového i morfologického dosti odlišná od aurignacké industrie ze Lhoty u Lipníku nad Bečvou, analogii by mohla mít spíše s paleolitickou industrií od Bílovce, kde však bylo zatím získáno J. Divišem jen asi 10 artefaktů. Paleolitická stanice ze Stachovic je od nově objevené stanice u Bílovce vzdálená necelých 10 km.

Archeologický objev Daniela Fryče dokládá existenci pravěkých lovců začátkem mladého paleolitu na Fulnecku.

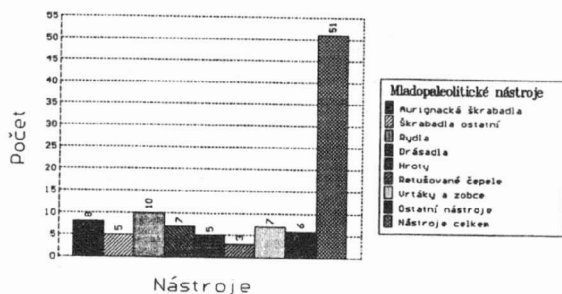
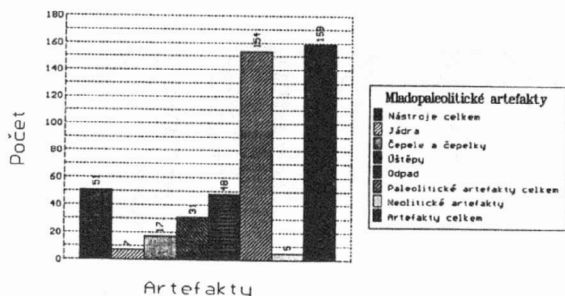
Jan Diviš - Daniel Fryč, Příbor

Obr. 1. Stachovice, okr. Nový Jičín. Výběr nálezů štípané industrie - Selected artifacts

Obr. 2. Stachovice, okr. Nový Jičín. Výběr nálezů štípané industrie - Selected artifacts

Literatura:

Svoboda, J. a kol. 1994: Paleolit Moravy a Slezska. Dolnověstonické studie I, AÚ AV ČR Brno.

Summary:

An Aurignacian site near Stachovice was found in May 1996 by D.Fryč. The industry consisted of 159 pcs., and the raw materials are represented mainly by the silices from glaciogene sediments.

UHERSKÉ HRADIŠTĚ - JAROŠOV (okr. Uherské Hradiště)

Jarošov II. Paleolit - gravettien. Sídliště. Systematický výzkum.

V roce 1996 byl proveden výzkum orbou nejvíce ohrožených částí stanice. Podrobnější informace jsou uvedeny v kapitole Studie a krátké články - Škrdla, P., Jarošov II - nová stanice gravettien na Uherskohradištsku.

Petr Škrdla, AÚ AV ČR Brno

Summary:

For more informations see chapter Studie a krátké články - Škrdla, P., Jarošov II - nová stanice gravettien na Uherskohradištsku.

ODKAZY:

DOLNÍ KOUNICE (okr. Brno-venkov)

Masarykovo náměstí, ul. Tovární 8, ul. Rybárna 33, parc. č. 70/1, 7, 566; Paleolit. Záchranný výzkum.

Viz kapitola Středověk a novověk

KAROLÍN (okr. Blansko)

Polní tratě na západním okraji intravilánu vsi (okolí vodní nádrže). Paleolit. Sídliště. Povrchový průzkum.

Viz kapitola Středověk a novověk

MOKRÁ (okr. Brno-venkov)

Mokerský les (Mokrý lom V), Paleolit. Záchranný výzkum.

Viz kapitola Středověk a novověk

PD4423

39. 1995-1996 (1999)